

D O K T O R I É R T E K E Z É S

K I S E G Y H Á Z A K

Evangéliumi kisegyházak és a Szabadegyházak

Tanácsa tevékenységének tapasztalatai

Varga István

S Z E G E D

1982

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	3.
I. EVANGÉLIUMI SZABADEGYHÁZAK	7.
1. Szekta vagy kiségyház	7.
2. Az evangéliumi szabadegyházak létrejötte, magyarországi elterjedése	11.
Baptista Egyház	16.
Methodista Egyház	21.
Krisztusban Hívó Nazarénus Gyülekezet	24.
H.N. Adventista Egyház	29.
Evangéliumi Pünkösdi Közösség	35.
Magyarországi Szabadkeresztény Gyülekezet	37.
3. Hitelveik, gyülekezeti életük	40.
Baptista Egyház	44.
Methodista Egyház	45.
K.H. Nazarénus Gyülekezet	48.
H.N. Adventista Egyház	51.
Evangéliumi Pünkösdi Közösség	54.
Magyarországi Szabadkeresztény Gyülekezet	57.
4. Közjogi helyzet változása	58.
5. Az állammal kialakult kapcsolat	61.
A kapcsolat alakulása	61.
A kapcsolat egyházpolitikai értékelése	63.
6. Politikai tevékenység fejlődése	64.
7. Egyháziasodás folyamata	68.
8. A gyülekezetek társadalmi, politikai megítélése	71.
II. SZABADEGYHÁZAK TANÁCSA	76.

1. Szabadegyházak Tanácsa feladata	76.
2. Szabadegyházak Tanácsa szervezeti felépítése	80.
 III. JEHOVA TANUI SZEKTA	 83.
1. Keletkezése, magyarországi elterjedése	84.
2. Jehova Tanui szekta tanítása	86.
3. A Jehova Tanui szervezete	91.
4. Feladatunk a szekta befolyásának csökkentésére	93.
 Melléklet	 95.
 Források	 98.
1. Idézett irodalom	98.
2. Dokumentumok	99.
3. Irodalom	100.

BEVEZETŐ

"A vallásos előítéletekkel szemben rendkívül óvatosan kell harcolni; sokat ártanak azok, akik a harc hevében megsértik a vallásos érzületet. Propagandával, felvilágosítással kell küzdeni." /1/

/Lenin/

A vallás hazánkban a legelterjedtebb, ma is viszonylag jelentős tömegbázissal rendelkező nem marxista ideológia. A marxizmus-leninizmus tanítása szerint a vallás valamennyi megjelenési formájában olyan elvont, közös lényegi jegyek találhatók mint: a természetfelettibevett hit, a hitnek a tudás fölé helyezése, az emberi tevékenység és megismerés korlátozottságának elfogadása, ami mindig a társadalmi viszonyok által meghatározott formában jelenik meg. Tükrözi a társadalmi viszonyokat, de a legtöbb esetben magában hord egyfajta tiltakozást, egyfajta illuzórikus boldogságtudatot.

Napjainkban a történelmi egyházak befolyása, vallásközvetítő szerepe csökken. A népegyház mindinkább hívő egyházzá alakul. Az ugynevezett tradicionális vallásosság átalakul egy spontánabb, közösségi kapcsolatokat kereső, kis csoportokban realizálódó emocionális vallásossággá.

/Tomka M./

A csökkenő hatás következtében várható, hogy az evangélimi kisegyházak egyházpolitikai jelentősége megnő.

Ez természetesen viszonylagos, hiszen számuk megközelítően 50.000 fő. Meg kell azonban jegyezni, hogy a kis közösségek szervezettebben fogják össze vallásos tömegeiket, a vallásszabadság adta lehetőséggel élve befolyásuk nem csökken. Nemzetközi szervezeteikkel való kapcsolattartásuk aktívabb lett. Tapasztaljuk ugyanakkor azt is, hogy egyre többen - köztük a fiatalok is - érdeklődéssel fordulnak a kisegyházak vallásos tanításának, különleges életmódjuk megismerése felé. Ez az érdeklődés elsősorban a misztikum, a zárt ismeretlen közösségi életforma megismerésének igényéből fakad. Nem kapnak azonban kielégítő választ azokra a kérdésekre: hogyan, mikor és miért jöttek létre a különböző vallási csoportok, melyek a tanítás- és hitgyakorlatbeli különbségek, melyek a velük való politizálás lehetőségei.

A világnézeti propaganda munkánk igényli a sokoldalú tájékoztatottságot. Eredményes felvilágosító munkához korszerű világnézet kialakításához jelentősen hozzájárul a vallás lényegének, a különböző egyházak tanításainak megismerése.

A politikai nevelőmunkában kívánok segítséget nyújtani azzal, hogy dolgozatom:

- ráirányítja a figyelmet a kisegyházak tömegkapcsolatainak aktivizálódására;

- a hitelvek, az egyházi élet tárgyilagos megismertetésével lehetőséget nyújt a politikai együttműködés útjának megtalálásához;
- mai tevékenységük bemutatásával hozzájárul a társadalmi, politikai, ideológiai életben betöltött szerepükkel arányban álló értékitélet fejlesztéséhez;
- a marxista-leninista vallástörténettel, vallás- és egyházpolitikával foglalkozók részére tájékoztatást ad.

A hitelvekhez szorosan kapcsolódó életmód további feltárása, elemzése, politikai befolyásolása hozzájárul az egyházi tradíciókból származó zártság feloldásához.

Ezen a módon is elősegítjük az evangéliumi közösségekhez tartozó hívek bekapcsolódását a közéletbe, mindennapi gondjaink megoldásába. Egyházpolitikai céljainkat figyelembe véve a disszertáció ebben az irányban továbbfejleszthető.

A Jehova Tanúi szekta nem sorolható az evangéliumi kisegyházak közé. A dolgozatban való szerepeltetését az indokolja, hogy a közvélemény a jehovisták agresszív hittérítő tevékenységét azonosítja az evangéliumi kisegyházak tevékenységével. A valójában szektás /jehovista/ és evangéliumi gyülekezeti élet összekeverése politikailag helytelen.

Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy tudományos egzakt-ságu egyháztörténeti monográfia eddig csak a nazarénus közösségről készült. A helyes egyházpolitikai következtetések levonása ugyanakkor megköveteli a történelmi visszapillantást. Dolgozatom jelentős részét a lelkészekkel és prédikátorokkal folytatott un. vezetett beszélgetések /exploráció/ alapján állítottam össze. A felsorolt szakirodalom, a gyakorlati politikai munkám során szerzett megfigyelési tapasztalatokhoz nyújtott biztos elméleti támaszt.

I.

EVANGÉLIUMI SZABADEGYHÁZAK

Szekta vagy kisegyház

Magyarországon mint ismeretes a kereszténység a legnagyobb tömegbefolyással rendelkező vallás. A kereszténység azonban - kialakulásától kezdődően - sohasem volt egységes.

Az I.század végére virágzásnak induló keresztény gyülekezeteknek radikálisan szakítani kellett a kereszténység zsidó gyökereivel, a judaizmussal. Szembe kellett helyezkedni az aszketizmust képviselő markionitákkal, a korai kereszténység demokratizmusát védő montanistákkal, akik a közeli időre ígért világ végétől várták a társadalmi bajok megoldását, vagyonközösségben éltek, sokat böjtöltek, tiltották a második házasságot, keresték a vértanuságot, kizárták maguk közül a bűnösöket, megvetették a művészeteket, kerültek a színházat és tiltották a nők ékszerviselését. Később látni fogjuk, hogy a mai gyülekezetek életmódjába milyen sok ősi elem került át.

A középkori egyház a feudális társadalmi rendet isteni eredetűnek tartotta, ezért változatatlannak hirdette. A X-XI. század alakuló polgársága - kézművesek és kereskedők - lépten nyomon beleütköztek a feudális rend korlátaiba.

Mindebből következik, hogy szembe szegültek a hűbéri társadalommal és annak legfőbb támaszával, a katolikus egyházzal. A középkor antifeudális eretnekei a: katarok, bogumilok, valdensek, arnoldisták, luciferiánusok, apostoli testvérek, apokaliptikusok, flagellánsok vagy önostorozók, ... általában szigorú aszketikus életmódot folytattak, tagadták az egyház intézményét, a papság tekintélyét és Istenhez közvetítő szerepét. Egy részük felnőtt korban keresztkelkedett, mert azt remélte, hogy a vallásukat tudatosan vállalók nem csatlakoznak a katolikus egyházhoz. A reformáció szülte protestáns egyházak tovább osztották a keresztény egyházat.

Földünkön ma több mint 300féle keresztény hitfelekezet működik. Pontos számuk szinte meghatározhatatlan. Hazánkban közel 20 keresztény egyház, illetve gyülekezet működik. Felsorolásukat az 1.számú melléklet mutatja be.

Mint láttuk a kereszténység története során, a társadalmi körülmények hatására mindig voltak olyan közösségek, amelyek ragaszkodtak vagy visszafordultak az ősegyházi tradícióhoz. Elleneztek az egyháznak a társadalomhoz, az uralkodó osztályhoz való fordulását ezért elszakadtak tőle. A kiszakadt csoportok közös jellemzője volt a hierarchia ellenesség, az egyház hatalomra törésének elítélése. Ezzel egyidőben sok esetben szélsőséges formában jelentkezett

a multba fordulás, az első keresztény gyülekezeti élet felelevenítésére való törekvés. Azt állítják, hogy mindazok a tapasztalatok, amelyek az őskeresztény egyháznál megvoltak, napjainkban is jelen vannak a hívó ember életében. Ez természetesen történelmietlen megközelítés, hiszen a társadalmi körülmények megváltoztak. Mindezeket figyelembe véve valamennyi szabadegyház életére - a keresztény tanítás lényeges jegyeinek megtartása mellett - jellemző a szélsőséges merevség, a nagyobb foku fanatizálhatóság, a földi világgal való szembefordulás. Ezt a nagyfoku befeléfordulást, valamelyik már létező egyházból való elszakadási törekvést nevezzük szektásságnak /szekta= valamely egyháztól, felekezettől elszakadt kisebb közösség^{2/}/. A történelmi egyházak a szekta meghatározást mint megbélyegző jelzöt igyekeztek is a kisegyházakra sütni. Az államhatalommal összefonódva a felekezet tagjait másodrendű állampolgároknak tekintették és kiméletlenül üldözték. A gyülekezeteket nem vallási felekezetként, hanem olyan politikai mozgalomként tüntették fel, amelyek a társadalom rendjét veszélyeztetik. Nem ritka, hogy kommunista csoportoknak tartották őket.

A sokszor megalázott, üldözött, illegális vallási tevékenységet a közfelfogás - gyakran még napjainkban is - a szekták gyűjtőfogalmába sorolta. Az adott társadalmi, politikai körülmények valóban szektákká degradálták a keresztény gyülekezeteket.

A felszabadulást követően a demokratikus állam megszüntette a felekezetekre hátrányos, diszkriminációs rendeleteket. Az állam és az egyház szétválasztása, a lelkiismereti szabadság, a felekezetek közötti egyenlőség lehetővé tette a vallási közösségnek szabad működését. Ezt követően a szabadegyházak társadalmi elzárkózottsága oldódott. Éppen a felismert szabadság tudatában elkezdődött egy olyan folyamat, melyben hajlandóságot mutattak az állammal való együttműködésre. Természetesen nagyon nehéz ez a beilleszkedés, hiszen hat még a régi beidegződés, az önállóság féltése, az ateizmustól való idegenkedés. Él még az a generáció, akik emlékébe beivódott a meghurcoltatás, a megalázó megkülönböztetés.

Világosan kell látnunk, hogy a szocializmust építő Magyarországon a szekta szó használata sem elvileg, sem politikailag nem indokolt és nem helyes. A helyes meghatározás: evangéliumi szabadegyház, evangéliumi kisegyház, vagy egyszerűbben kisegyház. A szocialista társadalomban a szekta kifejezés nem oldja, hanem inkább táplálja az üldözöttség és megkülönböztetethez való érzését, mely a történelem során keletkezett, s melynek napjainkban reális alapja már nincs. Hazánkban ma az alkotmányos rendünket tagadó, éppen ezért illegális körülmények között tevékenykedő vallásos közösséget nevezünk szektának. Ilyen vallásos csoportok: a Jehova Tanúi, az "Órállók" /Reform Adventista Gyülekezet/ és az "Ősesők" /pünkösdi közösséghez közel álló csoport,

mely Afrikából a 70-es években érkezett/.

Az evangéliumi szabadegyházak létrejötte,
magyarországi elterjedésük

Témánk kiindulópontját keresve indokoltnak látszik visszanyulni a protestáns eretnekségeknek a kisebbségi vallási csoportokból a kereszténység jelentős irányzattá válásáig. A XIV-XV. század során a magántulajdonosi viszonyokban végbement változások hatására egyre inkább elkülönülnek a városi-polgári és paraszti plebejus eretnekségi mozgalmak közötti lényeges különbségek. A vallási mezben is jelentkező, vallásos jelszavak alatt folyó osztályharcot, a parasztmozgalmakat a feudális urak sorra leverték. /Husztizmus 1415, Dózsa György 1514, Münzer Tamás 1524/ A polgári eretnekség előbb luteránus, majd kálvinista formában terjedt el és kitört kisebbségi helyzetéből. Sikereik oka lényegében az, hogy a protestáns tanítás vallási formája megfelelt a polgári törekvéseknek, elsősorban a papok ellen fordul, azok gazdagságát és politikai helyzetét támadta. Engels megfogalmazása szerint: "A protestáns eretnekség kiirthatatlansága megfelelt a feltörekvő polgárság legyőzhetetlenségének." /3/

A feudális kötelékek szétzúzása - ahol erre mód nyílt - egyben a hagyományos, illuzórikus vallási közösség szétzúzását is eredményezte. A létrejövő egyházak ugyanis

tartós társadalmi közösségek helyett illuzórikus közösségi kapcsolatokat kerestek és építettek ki. Az illuzórikus közösségeket pedig a társadalmi, politikai, eszmei mozgások megbontják, polarizálják.

A kapitalizmus megerősödésével az egyházak mind kevésbé tudták betölteni azt a szerepüket, hogy a hívő gyülekezet "szent közössége"-i legyenek. Az üdvösség, a szentség központjává az egyház helyett egyre inkább az egyén bensőséges hite vált. A vallási közösség egyre kevésbé játszott érdemi szerepet a polgári társadalom világi életének szabályozásában. Ennek a sajátos folyamatnak lényeges oka a kapitalizmus idején objektíve kibontakozó szekularizáció. A nagy keresztény egyházak a kialakult új társadalmi helyzetnek megfelelően most is alkalmazkodni igyekeznek. A kapitalizmusban a tőkés termelési viszonyok uralkodóvá válásával az érdek- és osztályellentétek nyiltabbak. Ez megbontja a keresztény egyházak közösségét. A történelmi egyházak a burzsoá érdekek kiszolgálóivá lettek. Az egyházi vezetés, a papság összefonódott a kizsákmányoló osztállyal. A katolikus és protestáns egyházakat a világi hatalomra törés, a polgáriasodás jellemezte. Ezzel együtt járt a korábban szigorú erkölcs lazulása, a hitéleti tevékenység színvonalának csökkenése. Mindez, valamint a társadalmi ellentmondások éleződése a XVII-XIX. századra megteremtette az evangéliumi közösségek kialakulásának társadalmi feltételeit. Tovább növelte a szakadékot, hogy

a protestáns egyházak több figyelmet fordítottak a teológiára mint a Bibliára, mint a Biblia által inspirált hitélet gyakorlására.

A kisegyházak jelentős része a protestáns és anglikán egyház testéről leválva mint kisebbségi csoport kezdett működni. Az egyházi szervezettől való elválás, az intenzív gyülekezeti élet, a vallási közösséghez való szoros kötődési igény, a szigorú belső szabályozás mutatja a befeléfordulást, a külső viszonyokhoz csak passzívan illeszkedők sajátos helyzetét.

A világtól, a kulturától való elfordulás kétségtelenül tartalmazott bizonyos védekező reakciót az osztályellentmondásokkal szemben.

A magyarországi evangéliumi szabadegyházak a Szabadkeresztény gyülekezet kivételével a XIX. század végén a XX. század elején a nyugati tőkés országokból kerültek hazánkba. Külföldről hazaérkező vendégmunkások, iparosok, bibliárusok, prédikátorok hozták az új hitet. Elterjedésüknek többféle magyarázatát is adhatjuk. Figyelembe kell azonban venni, hogy egyiket sem tekinthetjük kizárólagosnak, egyik sem hatott tisztán a gyülekezetek kialakulására.

Az egyik nézet szerint - melyet elsősorban a hivatalos egyházvezetés képviselt - az evangéliumi egyházközösségek megjelenését a nép butaságának, elmaradottságának

kell tekinteni. A vallás primitív jelenségei kerülnek felszínre. Ezt a nézetet igazolják azok a tények, melyek szerint kezdetben a legegyszerűbb rétegek között, a legnagyobb nyomorúságban élők körében hatott az új vallás. /Szigeti Jenő/ Elterjedésük főleg az elmaradott vidékekre, a hagyományosan zárt falusi közösségekre jellemző. Fennmaradásukhoz az üldözés miatti illegalitásuk megszervezéséhez azonban szükséges volt a városi, nagyvárosi életközeg, melynek forgatagában a gyülekezet kikerült az egyházi és világi hatóságok látóköréből.

Másodsorban a protestáns lakta területeken találkozunk egy olyan jelenséggel, hogy a gyülekezetek érvényesülésük érdekében az uralkodó körökhöz kapcsolódnak. A parasztecclésiólák vezetői ritkábban lesznek presbiterekké, hiszen a presbitériumok egyre inkább a helyi intelligencia testületeivé válnak. Az ecclésiólák vezető nélkül maradtak, tagjaik már nem érzik, hogy papjaik az ő papjuk, vezetőjük magára maradt. A gyülekezettől való elidegenedéssel párhuzamosan két irányba is nő a szabadegyházi közösségek zárt, kis, testvéri közösségeinek vonzása. Egyrészt az új közösségben a pap /prédikátor/ ismét a nép közül való lesz, a társadalmi élettől elfordult zárt közösségben a gyülekezet tagjait nem rontja a társadalmi feszültség. Másrészt a keresztény hit lényegéről: a megtérésről, a megváltásról, a megigazulásról, a megszentelődésről az új közösségben is olyan formában esett szó mint az "elidegenedett"

gyülekezetben. A gyülekezetek keletkezésének sajátos, egyben harmadik módja, hogy az egyházak a szekták megjelenését az egyház belső válságának tartják /Szigeti/. Az egyházi élet megújítási törekvése találkozik a külföldi szabadegyházaknál már bevált módszerekkel. Katolikus, protestáns lelkészek ismerkednek meg a különböző ébredési mozgalmakkal. Az "élő gyülekezet" építése érdekében megpróbálják a megismert módszereket maguk is alkalmazni, közben észrevétlenül eltávolodnak az egyháztól, az egyház testébe beékelődő szektásokká válnak.

Előfordul, hogy a helytelenül alkalmazott propaganda válik az érdeklődés felkeltőjévé. Sajátos módon az adventista tanítás híre például hamarabb elterjed hazánkban mint ahogy az első misszionárius megjelenhetett volna. Az egyházi sajtó ugyanis részletes tudósításon keresztül itéli el a dán és angol adventista szektásokat.

Új gyülekezetek kialakulásához vezetett a már meglévő gyülekezetek további tagozódása, szakadása. A belső szakadások sok esetben összefüggnek azzal, hogy a közösségben nem találják elég szigorúnak a gyülekezeti életet, más esetben bírálják a világi élet felé való közeledést. A vezetők közötti pozíciókért folyó harc is eredményezhet szakadást.

Az egyre fokozódó osztályellentét, a dolgozó tömegek kiszolgáltatottsága a társadalmi viszonyokban rejlő reménytelenség a születő munkásmozgalom vagy egy illuzórikus bol-

dogság keresése felé irányítja a legsúlyosabb helyzetben lévőket. Ez utóbbiak körében hamar utat talál a fanatizálhatóbb vallásosság, a befeléfordulás. Elítélik a bűnösnek tartott világot, de mivel számukra elkerülhetetlen a kényszerű benneélés ezért a vallás nyújtotta rezignált, passzív alkalmazkodást, a társadalmilag beszűkült életmódot választották.

Napjainkra jellemző, hogy elsősorban a családokon, a rokonságon belül terjed a hit.

Magyarországi elterjedésüknek idejét a 2.számu melléklet mutatja be.

Az általánosítható közös jegyek bemutatását követően nézzük meg a Csongrád megyében is megtalálható evangéliumi szabadegyházak kialakulását, hazai és Csongrád megyei elterjedését.

Baptista Egyház

Európában a XIV. században egymástól függetlenül különböző evangéliumi irányzatok jöttek létre, melyek kezdetben békés formában tiltakoztak a feudális elnyomás ellen. Elfordultak a romlottnak tartott világtól és várták a Bibliában megígért boldog ezeréves birodalmat. A XV. századra az elfordulás mindinkább átalakul egy, a társadalmi átalakulást követelő ugynevezett anabaptista irányzattá. A Biblia tanulmányozása alapján különböző anabaptista irányzatok jöttek létre: Svájcban Grebel Konrád /1498-1526/, Mantz

Félix /1498-1527/, Blaurock György /+ 1529/, Németországban Münzer Tamás /1490-1561/, Ausztriában Hubmager Baltazár /1481-1528/, Hollandiában Menno Simon /1496-1561/, Magyarországon Schröter Kristóf és Fischer András szervezőgyülekezeteket.

A legradikálisabb mozgalommá a németországi anabaptista irányzat fejlődött. Münzer Tamás 1521-től a mozgalom fő feladatának a nép elnyomói elleni küzdelmet tartotta. Híveit harcra szólította a császár, a papság, a fejedelmek és az uzorások ellen. Olyan "ezeréves birodalom" megvalósítását tűzte ki a mozgalom céljául, amelyben nem lesz sem világi, sem egyházi felsőbbség, nem lesz magántulajdon, az emberek vagyonszövetségben élnek, egyenlő mértékben dolgoznak és a hatalomból is egyenlő mértékben részesednek. Thuringiában 1524-ben nyílt fegyveres harcot indít a földesuri elnyomás ellen. A parasztháborút mindenütt vérbe folytatták. Az üldözés ellenére 1534-ben Münster városában Münzer szellemében megalakították "Sion új országát". Több mint egy évig sikerült vagyonszövetségben alapuló berendezkedésüket fenntartani. Végül a münsteri püspök megostromolta a várost és az anabaptisták nagyrészét kiirtotta.

Az életben maradt anabaptisták egy részét a hollandiai mennonista irányzat /vezetőjük: Simon Mennon/ fogadta be. A mennonisták már azt vallották, hogy Krisztus királyságát nem fegyverekkel kell felállítani, hanem a Biblia által hirdetett békés eszközökkel, a tiszta erkölcs hirdetésével

kell megvalósítani. A lelki célkitűzések mellett megtartották az anabaptista ujrakeresztelés, ill. felnőttkeresztelés szokásait.

Az újra keresztelkedés azonban nemcsak a mennonista gyülekezetekben élt tovább. Az anabaptizmus számtalan tanítását megtartva számos újra keresztelkedő /baptidzó= keresztelni, görög szó/ gyülekezet jött létre.

Jelenlegi formájában a baptizmus az ujkor szülöttje. Európában 1609-ben indult térítő útjára, amikor Hollandiában /Amszterdam/ Smyth John az angol egyház üldözöttje több társával együtt Krisztus példájára bemerítkezett. Az európai baptista misszió /térítés/ Oncken, Johan Gerhardt /1800-1884/ munkássága nyomán terjedt. A hamburgi nagy tűzvész /1842/ utáni építkezésen dolgozó magyar iparosok közül néhányan kapcsolatba kerültek Oncken baptista gyülekezetével. Az 1844-es bemerítkezést követően Rottmayer János /1818-1901/ asztalos mester 1846. május 20-án hittérítő céllal érkezett Pest-Budára. Rottmayer hazatérése után folytatta mesterségét, közben mint a Biblia Társulat munkatársa terjesztette a Bibliát és hirdette az igét. A Bach-korszakot követően Erdélybe költözött, ott Biblia-árusként dolgozott. Később az adventista gyülekezet magyarországi alapítója lett. Egyháztörténetileg ma még nem tisztázott, hogy Rottmayer a baptista vagy adventista, vagy mindkét gyülekezet magyarországi megalapítója volt-e.

A széles körű üldözés ellenére is a baptista gyülekezetekhez tartozók száma egyre nőtt.

A német ajkú lakosság körében Mayer Henrik /1842-1919/, a magyar nyelvű területeken a két "paraszt apostol" Kornya Mihály /1844-1917/ és Tóth Mihály /1836-1931/ végeztek rendkívül eredményes térítő munkát.

1894-ben új mérföldkőhöz érkezett a magyar baptizmus.

Ekkor tért haza a hamburgi teológiai szemináriumból Udvarnoki András /1865-1945/ és Balogh Lajos /1863-1919/.

Ők ketten és a budapesti gyülekezetből kivált Csopják Attila /1853-1934/ új szellemet képviseltek a magyar gyülekezetek élén.

Ebben az időben jelennek meg az első térítők Békés, Csongrád és Csanád megyében.

A vallás szabad gyakorlásáról szóló 1895.évi 43.törvény szakadást eredményezett a baptista gyülekezetekben. Az idős Mayer teljes vallásszabadságot követelt. A fiatal nemzedékhez tartozók /Csopják, Udvarnoki, Balogh/ viszont azt ragadták meg, ami az adott pillanatban elérhető volt. Az elismertetés érdekében kidolgozták az ugynevezett "Ócsai hitvallást" /1905/. Az ezt követő elismerés az egyház szakadásához vezetett. A megosztottság csak 1920-ban az "elismert" és "el nem ismert" csoportok egyesülésével szűnt meg. Ekkor alakították meg a Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetségét, mely 1955-ig, a Magyarországi Baptista Egyház elnevezésig igyekezett egységben tartani

az ország gyülekezeteit.

A felszabadulást követően a szövetség elnöke Somogyi Imre /1894-1951/ lett, aki 1921-ben a szegedi Csillag börtönben vált baptistává. Az új körülmények között az un. "történelmi" egyházak és a baptista egyház kölcsönösen közeledtek egymáshoz, ez a közeledés alapozta meg a kisegyházak későbbi ökumenikus együttműködését.

A Baptista Egyház önálló ujságot jelentet meg, a Békehírnököt. A lapot még 1895-ben alapították. Jelenleg hetente egy alkalommal 5500 példányszámban jelenik meg. A század elején /1906/ alapították meg a Baptista Teológiai Szemináriumot, mely jelenleg is működik Budapesten. Hét tanár irányításával évi 14-15 hallgató tanul a szemináriumban.

Mint azt már korábban jeleztem, megyénkben az 1900-as évek legelején szerveződtek az első gyülekezetek. Szegeden és Hódmezővásárhelyen 1903-ban, Makón 1905-ben alakult meg az első gyülekezet. A hódmezővásárhelyi eseményről így írt a város egyik történetírója, Fejérvári József: "A baptista hitet Vásárhelyre Polgár János hozta el 1902-ben. Az első alámerítés 1903. június 1-én történt vásárhelyi emberrel. Az első imaház a Tavasz utcában volt, míg 1926-ban a gróf Bethlen István utcán a Megyelka-ház telkén új imaházat építenek." /4/

Jelentősebb önálló gyülekezet még a deszki, mely 1925-ben alakult. Szórványként egy-két család élt és él a megye több községében.

Metodista Egyház

Az angliai reformáció VIII.Henrik nevéhez fűződik. VII. Kelemen pápával történt nézeteltérése miatt 1534-ben elszakította az országot Rómától. /A pápa nem járult hozzá Aragóniai Katalinnal kötött házasságának felbontásához./ Mint az angol egyház feje nem engedett meg semmiféle változtatást a római katolikus egyház szervezetében, tanításában. 1547-ben bekövetkezett halála után azonban elkezdődött az angol egyház kálvini színezetű átszervezése. A parlament megszüntette a szentek és az arcképek tiszteletét, a szentmisét és a körmeneteket; eltörölte az ugynevezett eretnek-törvényt, lebontatta a templomok oltárait és helyébe az urvacsora kiosztására asztalt állítottatott fel, megengedte a papok házasságát.

Az abszolút királyi hatalom /I. Erzsébet/ az egyházi reformot kegyetlen erőszakkal valósította meg. A törvényszék halállal büntette azokat, akik a katolikus hitüket valamilyen formában is gyakorolták. Börtönbüntetéssel sújtotta azokat, akik nem vettek részt az anglikán istentiszteleteken. Az egyházi reform most az abszolutizmus erősítésének a szolgálatába állott.

Az egymást követő háborúk, a rabszolgakereskedés, az egyszerű emberek tudatlansága, a társadalmi élet különböző területein jelentkező durva erőszak - a XVIII.századra sötét árnyékként borult a szigetországra. Az erkölcs

meglazulása, a papság élete és tanítása méltán váltotta ki az egész nép vallási közönyét, ugyanakkor elősegítette az új irányzatok születését is.

A katolikusok egyáltalán nem akarták a reformációt. A nonkonformisták az egyház teljes reformját követelték, ellenezték az egyház és a nemzet azonosítását és hangoztatták, hogy az egyháznak önkéntes tagokból összegyűlt "szabad gyülekezetnek" kell lennie. E mozgalom több különböző, még ma is fennálló szabadegyházat hozott létre, mint pl. a baptista, kongregációs, presbiteri, metodista egyházak.

A közömbösségbe süllyedt anglikán egyházi élet megpezsztetésére keletkezett az ugynevezett metodista ébredési mozgalom. A mozgalom elindítója Wesley János /1708-1791/ anglikán lelkész és néhány társa volt. /Wesley Károly, Whitefield György, Fleteher János./ A kis közösség a Biblia régi igazságainak felismerésére, a keresztény elvek gyakorlati megvalósítására keresett valamiféle új módszert /innen a név: módszerkeresők/. Ezt a módszert a megtérésben, a hitben és az evangéliumok által ajánlott életmód szigorú megtartásában jelölték meg.

A mozgalom 1738-ban indult és futótüzként terjedt, különösen attól kezdve, hogy Wesley és munkatársai előtt bezárták a templomokat, és így arra kényszerítették, hogy

szabad ég alatt, mezőkön és temetőkben hirdessék az igét. Gyűjtő hangú prédikációikban kiemelték a szegények, özvegyek, árvák, hadifoglyok helyzetén való segítség fontosságát. Elítéltek minden erőszakot.

Wesley haláláig nem adta fel a reményt, hogy a metodista ébredési mozgalom megmaradjon az anglikán egyház keretei között. Halálát követően mind jobban kiéleződött az ellentét az angol államegyház és a mozgalom között. Miután teljesen nyilvánvalóvá vált, hogy az egyház elzárkózik a mozgalomtól, előbb egy-két csoport vált le az egyháztól, majd az egész mozgalom új egyházzá szerveződött és elterjedt az egész világon.

Amerikában - a kivándoroltak kis csoportjából - 1766-ban New Yorkban alakult meg az első metodista gyülekezet. A XVIII. század amerikai társadalma kedvezett a metodizmus terjedésének.

Németországban 1830-ban, Svájcban 1856-ban indul hóditó útjára az új tan. Az 1890-es évekre már szinte valamennyi európai országba eljutott a metodizmus.

Magyarországon Bácskából indul el a metodizmus. Kapcsolatot keresnek a bécsi gyülekezettel, 1901-ben Melle Ottó irányításával, 47 taggal megalakul az első önálló gyülekezet. A metodizmus terjedését a világháború megakasztotta. Az egyház újjászerveződése a 20-as években kezdődik Nyíregyházán majd Tolna és Baranya megyékben alakulnak szórványok és gyülekezetek.

Megyénkbe a Bácskából idetelepültek hozzák az új hitet. Az első gyülekezet Hecker Henrik /lelkész/ vezetésével 1929-30-ban alakul Szegeden. A Petőfi Sándor sugárut és a Londoni körut sarkán bérelnék egy lakást, ahol az istentiszteleteket tartották. 1930-ban vásárolják a Londoni krt. 30. számú imaházat, melyet ma is használnak.

A szegedi tanyák között 1932-től jelennek meg metodista családok. Szeged Alsóközpontban /a mai Mórahalmon/ 1934-ben vásárolnak gyülekezeti házat, melyet 1941-ben újjáépítenek /Remény u. 16./.

Az egyház életében 1973-ban szakadás következett be. Az egyház önállóságának féltése, az egyházelnök /szuperintendens/ választás következtében kialakult nézetkülönbség, a reakciós emigráció tevékenysége oda vezetett, hogy a metodista egyház kettészakadt. Az egyházból kivált csoport Magyarországi Evangéliumi Testvérszövetség néven 1981-ben önálló egyházat alapított.

Krisztusban Hívó Nazarénius Gyülekezet

A középkori vallásosság érzelmi gazdagsága, színpompája helyébe az ésszerűség, a józanság és az egyenlőség lépett. A gyakorlati keresztény élet fontosságát hangsúlyozza az ezidőtájt előretörő pietista irányzat /pius=kegyes, jámbor - latin szó/. E tanítás szerint a vallás

egyedül a sziv dolga, ezért a keresztény embernek legfontosabb feladata a Biblia tanulmányozása révén felkelteni a sziv érzelmeit. A nemes érzelmek kifejlődését a bűn akadályozza, ezért a bűnöket szigorú aszketikus élettel kell kiküszöbölni.

Ebben a lelki vákumban élt Svájcban Samuel Heinrich Fröhlich /1803-1857/ református lelkész, aki kapcsolatba kerülve az angol baptistákkal, mindinkább eltávolodik egyházától. 1832 tavaszán megszervezte az első nazarénus gyülekezetet /38 fő/. A "szentek gyülekezete" - ahogyan akkor nevezik önmagukat - taglétszáma gyorsan növekedett. A mozgalom terjedése szükségessé tette a gyülekezetek szervezkedését. Elsőnek a zürichi kanton gyülekezetei választottak előljárókat /1837/.

Az új tan gyorsan átlépte az ország határait. Magyarországra 1839 nyarán két iparos vándorlegény - Denkel János és Kropacsik János - hozta az új hitet. Pesten telepedtek le, ahol 1841-re már 16 főből álló gyülekezetet szerveztek.

A szabadságharcot követő időben "eltűnik" a kis gyülekezet. A gyülekezeti tagok a sorozatos letartóztatások, kihallgatások, bebörtönzéseket követően szétszóródtak az országban. A mozgalom /misszió/ középpontja Pestről a bácskai Pacsérra tevődik át, majd a délvidéken Hódmezővásárhelyen és Szegeden erősödött meg. Az Alföld új bázis is jelentett a mozgalomnak. Eddig a nazarénusok az

ipari munkásság, a városi plebejusok köréből toborozták hiveiket. A misszió akkori vezetője Kalmár István az új hitet a szegény parasztság tömegeivel ismerteti meg. Jelentős a hódmezővásárhelyi gyülekezet kialakulása, működése, mely csaknem egy évszázadon keresztül a nazarénus misszió központja marad.

A legrégibb vásárhelyi hívő Trupper János és felesége Szigeti Erzsébet. Korábban római katolikusok voltak, hitük kezdetét 1854-től számították. A mai gyülekezeti ház helyén - Hódmezővásárhely, Réz u.12. - laktak. A gyülekezet alapítója id.Tóth Ferenc /1832-1880/ malomépítő ács volt. Szabadkán, Bánhegyesen, Battonyán, Szőregen épített szélmalmokat. Szabadkán fogadta el az új hitet. Hazatérve /1863/ Vásárhelyen kezdte el a térítést. Fejérvári István a család krónikása így irt a megalakulásról: "Súsan egyik egyszerü házában, a Budavári utcában tartotta meg az első evangélium-magyarázatot és ötödmagával alapította meg a hitfelekezetet." /5/

Az akkori sanyaru helyzet szinte szülte a "hivőket". Mint láttuk 1854-ben még csak 2 fő, 1865-ben már 40 fő vallja magát nazarénusnak. Husz év elteltével már több mint 250 tagja van a vásárhelyi gyülekezetnek. Különösen a protestáns és a szerb ortodox egyházak hivei közül sok az átkeresztelkedő. /30-40 %/.

A nagyon erősen katolikus Csongrád város kivételével a megye többi városában gyorsan követőkre találtak a nazarénusok. Reizinger János, Szeged város történetírója szerint: "a városban 1882 óta vannak nazarénusok. Első terjesztői Szombathy István kaptafakészítő és Ótott István molnár mesterek voltak ... 1867-ben gyülekezeti házat vásároltak a Zenge utcában." /6/ /Ma Batthyány utca./

A református gyülekezetek presbitériumi jegyzőkönyveiből tudjuk, hogy Makón 1868-tól, Szentesen 1888-tól van nazarénus gyülekezet. A szegedi tanyavilág szegényparasztjai között is "lára kapott a tiltott vallásfelekezet." /7/

Az 1870-es évektől kezdődően a nazarénusok mind gyakrabban kérelmezik vallásuk elismertetését, sürgetik a polgári házasságról szóló törvény elfogadását. A rendezés minden esetben meggyűlölt, hiszen a nazarénusok hitelveikből fakadóan nem fogtak fegyvert, megtagadták a katonai szolgálatot, nem keresztelték meg gyermekeiket, nem kötöttek házasságot /esküt nem tesznek/.

Az 1895. évi 43. törvénycikk szabad vallásgyakorlást biztosított, bevezették a polgári házasságkötést és az állami anyakönyvezést. Megszűntek a házasságkötések, születések és temetések körüli viták, de elsősorban a katonai szolgálat megtagadása miatt nem kerülhetett sor a gyülekezet jogi rendezésére.

A II. világháboru kitörésekor a nazarénusok tiltakoznak a háboru ellen. Következésképpen a Belügyminisztérium 1939. december 2-án rendeleti úton betiltja a szekták tevékenységét. A gyülekezet illegalitásba vonult.

A felszabadulást követően a nazarénusok kapcsolatba kerültek a Szabadegyházak Tanácsával /SZET/. A tárgyalásokat a SZET kezdeményezte. Mivel a nazarénusok nem voltak hajlandók változtatni a fegyverkérdésben korábban kialakított álláspontjukon, a tárgyalások megakadtak.

1951-ben most már az Állami Egyházügyi Hivatal indítványára ismét megkezdődtek a tárgyalások. Az 1952. augusztus 20-án Szegedre összehívott "atyafiságos gyűlés" szembefordult és elvetette azt az indítványt, mely szerint "módosítani kellene a nazarénus gyülekezetek régi álláspontját." Határozottan kifejtették: hogy "a kérdés tárgyalások útján való megoldása nem célravezető."/8/

A hatvanas évek kedvezőbb egyházpolitikai légkörében, Palotai Sándor a SZET akkori elnöke közreműködésével ismét lehetőség nyílt a tárgyalások felvételére. A felekezet vezetői és tagjai fokozatosan feladták társadalomellenes nézeteiket. Hitelvi szabályzatukban elismerik a szocialista államot.

A döntő kérdésben is megszületett a megállapodás, mely szerint a bevonuló fiatalok a Honvédelmi Minisztérium

Építő-Műszaki alakulatához vonulnak be fegyver nélküli sorkatonai szolgálatra. A katonai esküvel azonos tartalmu fogadalmat tesznek /az "esküszöm" szó helyett a "fogadom" szót használják/.

Végül a tárgyalások eredményre vezettek. 1977. március 16-án az Állami Egyházügyi Hivatalban Straub István államtitkár-helyettes, Palotai Sándor jelenlétében adta át az egyházi szolgáltnak az elismertetés okiratait.

H.N. Adventista Egyház

A Hetedik Napot ünneplő Adventista Egyház nem valamelyik keresztény egyházból vált ki dogmatikai vagy egyházszervezeti okokból, nem is egy vallásalapító tevékenysége nyomán jött létre, hanem az amerikai interkonfesszionális ébredési mozgalomból nőtt egyházzá. Az egyházzá szerveződés gyökereit a 18-19. századi mozgalmakban találjuk meg, amelyek a Biblia eschatológikus próféciái alapján Jézus közeli második eljövételében reménykedtek.

Az egyházzá szerveződés megismerése előtt indokoltnak tartom, hogy röviden bemutassam az amerikai társadalmi és vallási élet kibontakozását.

Amerika felfedezése a XV. században éppen akkor történt, amikor Európában a középkor társadalmi és egyházi építményei meginogtak. Az új földrészen ugyanakkor a rabszolgatörvények szigorítása közben óriási méreteket öltött

az iparosítás, hatalmas farmok alakultak ki. Egy importált rabszolgatartó társadalomban fejlődött egy feudálkapitalista társadalom. A XIX. század elejére kialakult egy olyan kapitalista társadalmi rendszer, mely magában hordta szélsőséges ellentmondásait. Szabadságot, függetlenséget, nagyszerű lehetőségeket kínált, közben mind nagyobb méreteket öltött a népiirtás, szigorú törvényeket hoztak a rabszolgaság fenntartására, mélyült az ellentét Észak és Dél, a különböző társadalmi csoportok között. A század végére az Egyesült Államok kirobbantotta az első imperialista háborút a spanyolok ellen Kuba megszerzéséért /1898/. Ennek a háborúnak a célja már a világ újra felosztása.

A vallásos élet területén Amerika gyűjtőmedencéje lett az Európában uralkodó és az Európából kiszorított vallásos csoportoknak. Az ország kitárta kapuit, és menedékhelyet kínált azoknak, akik a nyomor, a munkanélküliség, vagy a vallási türelmetlenség miatt kénytelenek voltak hazájukat elhagyni. Az új hazában azonban ismét megkezdődött az osztályok és rétegek, a bevándorlók egymás közti harca.

Az egzisztenciáért való küzdelemben a bevándorlók nagyrésznél lassan megszakadt a kapcsolata egyházával. Az egyházak, látva a szekularizációs folyamatot, nem maradhattak tétlenül. Az egyháztól való elidegenedés folyama-

tának lefékezésére az egyházak vándorprédikátorokat küldtek a nép közé. A lelkesítő prédikációk hatalmas tömegeket mozgattak meg. Ezek a "tábor összejövetelek" kiterjedtek az egész országra, amely Amerika történetében úgy szerepel mint a "nagy ébredés" /"Great Revival"/.

A nagy ébredés nemcsak vallási területen érezte hatását. Vallási, gazdasági és politikai téren egy ezeréves békés boldog időszak hajnalát remélték.

A nagy ébredés közvetlen eredményeként intézmények és társaságok egész sora jött létre, melyek közül az ún. Miller-mozgalom vezetője William Miller /1782-1849/ egyedülálló helyet foglalt el. Meggyőződésből eredően homlok-egyenest szemben állt a kapitalista társadalmi rend minden célkitűzésével. Vallási tanításának "üzenetközvetítésének" alapja a paruzia /Krisztus második eljövetele/ volt. A világ végét, Krisztus második eljövetelét, az ezeréves boldogság kezdetét - Miller próféciája nyomán - 1844. október 22-re jövendölték.

A prófécia nem teljesült, a mozgalom 1844. október 23-án nagy csalódással véget ért. A szétzilált mozgalom maradékából 1844-48. között jött létre az Adventista Egyház.

Az egyházzá szerveződéshez a bibliai igazságok újbóli felismerése mellett jelentősen hozzájárult a szervezet

szükségességének felismerése. Az egyház szervezeti strukturájának felépítésében, a felismert bibliai igazságok közvetítésében döntő szerepe volt E.G.White /1827-1915/ személyének.

Az egyház hamarosan túllépett az amerikai kontinens határain. Ausztrália után Európában, sőt Ázsiában, Afrikában is jelentős bázist épített ki. Az első európai csoport 1860-ban Észak-Olaszországban alakult meg. Magyarországon az 1890-es évek elejére tehetjük az adventista egyház megalakulását.

Mint korábban már utaltam rá, sajátos módon az adventista egyház hire, tanítása hamarabb elterjedt hazánkban, mint ahogyan az első adventista misszionárius megérkezett volna. A Szabad Egyház című református folyóirat 1891. július 16-i számában Kecskeméti Ferenc békési ref. lelkész például statisztikát közöl az amerikai adventistákról. A békéscsabai Evangélikus Egyházi Szemlében Szeberényi Lajos Zsigmond részletes tudósítást ad a dán és angol adventistákról. /Szigeti: Egyháztörténeti kézirat/
Az adventista misszió kialakulásának történeti előzményéhez hozzá tartoznak a népies apokaliptikus jóslatok, a már meglévő anabaptista, baptista, nazarénus vallási irányzatok, az erdélyi szombatosok, és nem utolsósorban az alföldi protestáns parasztecclésiólák.

Az adventista misszió első magyarországi központja Kolozsvár, a Rottmayer család és annak baráti köre. Rottmayer János - mint a baptistáknál már láttuk - az első magyar baptista, aki 1846-ban Hamburgból hazatérve a magyarországi baptizmus elindítója. Erdélybe, Kolozsvárra került mint bibliaterjesztő. 1892-ben ismerkedett meg L.R. Conradival a Generálkonferencia egyik vezetőjével, kinek hatására "megismerte az igazságot", adventista lett. 1895. május 22-én 5 fővel alakult meg az első magyar adventista csoport Kolozsvárott. 1898-ban már 15 tagja van az egyháznak. A növekvő érdeklődés állandó, képzett lelkész beállítását indokolta. Ez történt meg, amikor 1898. augusztusában Huenergardt János Frigyes /1875-1955/ átvette a magyarországi és balkáni misszió irányítását.

A század elejére a mai magyarországi területeken is létrejönnek az adventista gyülekezetek /Békéscsaba, Budapest, Gyula, Gyulavári, Eger, Miskolc/. A missziós munka irányításának megkönnyítésére a Kelet-Német Unió kezdeményezésére 1912. július 7-15-ig Budapesten megalakul a "Duna Unió". Ez magába foglalja a magyar, bolgár és román missziós területeket, 77 gyülekezetben 1575 főt számlált. A mai magyarország területén 3 körzetben 21 gyülekezet volt.

Az 1895.évi 43. törvény vallásszabadságot biztosított ugyan, de az egyház elismertetési kísérletei nem vezettek eredményre. A világháboru alatt tovább romlott a gyülekezetek szervezeti élete, a vezetőket, prédikátorokat bevonultatták katonának, a gyülekezést betiltották. Az egyházon belül jelentkezett egy belső szektás befelé fordulási folyamat, kívülről az "órálló" /reform adventista/ mozgalom támadt. Mindez a Dunai Unió 1918.október 30-i felbomlásához vezetett.

A két világháboru között elkezdődött az adventista egyház ujraszervezése. Az ujraszervezés időszakában alakultak megyénk területén is az első adventista csoportok, majd gyülekezetek. Az első 5 tagu csoport 1913-ban alakult Kiszomboron. Gyülekezetté szerveződött 1920-ban. Makón a földelákiakkal közösen 1923-ban szervezték meg a gyülekezetet. A könyv evangélisták /biblia-árusok/ munkája nyomán újabb gyülekezetek születtek Magyarcsanádon /1924/, Hódmezővásárhelyen /1924/, Szegváron /1926/, Ambrózfalván /1926/. A Szeged és környéke gyülekezeteinek megalakulásáról, életéről írásos emlékek nem maradtak, hiszen az erősen római katolikus lakta vidéken a kiségyházi csoportok a legmélyebb illegalitásban szervezték életüket. Farkas Károly 82 éves kiskundorozsmai bácsi elbeszélése alapján a 20-as évek elején már Kiskundorozsmán is volt adventista összejövetel.

Egy-egy jelentés, újságcikk ad némi támpontot. A Kecskeméti Közlöny 1927. /ápr.21./ 3-i számában például csak ennyit olvashatunk "A hideg Tiszában 16 adventistát kereszteltek husvétkor Alpáron". Egy bizalmas jelentésből tudhatjuk meg, hogy Szegeden 1949-ben alakult, Tápén 1955-ben megszűnt a gyülekezet. /Csak visszaemlékezések nyomán tudjuk, hogy Szegeden már a 20-as években is voltak adventisták/.

Megyénkben jelenleg a római katolikus és református egyházak után a legelterjedtebb vallási közösség. A megye 14 településén megközelítően 250 adventista él.

Evangéliumi Pünkösdi Közösség

A pünkösdi mozgalom a XX. század ébredéstörténetének jellegzetes hajtása. Történelmi kapcsolatban van az adventistáknál már említett, XIX. századi ébredési mozgalmakkal.

Ezen vallási közösségekben jöttek létre a világ különböző pontjain, egymástól függetlenül a szentlélek keresztséget valló mozgalmak. Ez a keresztség - a közösséghez tartozók véleménye szerint - egy olyan magasabb rendű tapasztalat, mely csak a lelki- és vizkeresztség után következhet be, bizonyossága pedig a nyelveken szólás.

/Részletesebben lásd a hitelveknél./

Másik jelentős elv, mely a pünkösdi ébredésre jellemző,

a fundamentalizmus hatása. Ez a bibliamagyarázási elv az ősegyház normatív jellegét hangsúlyozta. Az apostoli, ősegyházi élet mintájára kívánják megszervezni a gyülekezet életét. Azt állítják, hogy mindazok a természet feletti tapasztalatok, melyek az őskeresztény egyháznál megvoltak, ma is jelen vannak az őszinte hívő életben.

Természetesen figyelmen kívül hagyják, hogy a XX.század embere már nem abban az un. üdvösségtörténeti korban él, amiben az első keresztények éltek. A történelmi helyzet, a társadalmi körülmény megváltozott. A múltba való visszatekintés, befeléfordulást, az élettől való elszakadást jelentette.

A különböző karizmatikus áramlatok közül a két legnagyobb jelentőségű pünkösdistá mozgalom a Los Angelesből és Walesből elindult ébredés volt.

Az amerikai pünkösdistá mozgalmak ugyanazokban a rétegekben voltak a legnépszerűbbek, ahol a híres spirituálék és a jazz zene megszületett. A Los Angeles-i kezdet /1903-1906/ után gyorsan terjed a mozgalom. Európában az elmaradott walesi tartomány feszítő gazdasági és társadalmi ellentmondásai fogékonnyá tették a különböző vallásos csoportokat a megtérés erősen érzelmi színezetű élményének átélésére. Az ébredés elindítója 1904-ben

Robert Evans /1879 --?/ walesi bányász volt. Istentiszteletein megvalósította az un. "Szentlélek által vezetett istentiszteleteket". Az ébredésnek jelentős visszhangja volt Németországban és Magyarországon is.

A magyarországi mozgalom fő ága a Los Angeles-i ébredésből kialakuló Assemblies of God irányzathoz tartozik. A rendszeres missziós tevékenységet megelőzően a portlandi misszióval /Apostoli Hit/ állt kapcsolatban egy pitvarosi csoport. A missziónak ez az ága egészen a felszabadulásig létezett, de tagjai nagyrészt kitelepültek Csehszlovákiába.

A pünkösdi mozgalom magyarországi elterjedését, a külföldön működő magyar nyelvű missziók munkájának kezdetét a két világháború közötti időre tehetjük.

Magyarországi Szabadkeresztény Gyülekezet

A Szabadkeresztény Gyülekezet az egyetlen kisegyház, mely a két világháború közötti magyar keresztény társadalom terméke.

A klérus igyekezett egybeolvadni az uralkodó osztállyal. A "Szent Háború" elfogadása, a gyilkos fegyverek megáldása a sovíniszta, nacionalista uszítás az egyházon belül is kiábrándultsághoz vezetett. A hívő emberek az egyházon

belül az elmélyültebb gyülekezeti élet megélésében keresték hitük értelmét.

Felujult a pietizmus, kiszélesedett a betániai mozgalom. Ebben a protestáns vallásos milióban született a Szabadkeresztény Gyülekezet.

Debrecenben 1924-ben Sándor János hadirokkant és Varjas János fiatal orvos vezetésével a református egyházból kiszakad egy, az első keresztények életéhez hasonlító kis bibliai közösség. A két világháború között mint el nem ismert szekta illegalitásban működik. A debreceni gyülekezettől függetlenül 1941-ben Budapesten alakított 3 orvos /dr.Mézes Zsigmond, dr.Boda Domonkos, dr.Szilágyi Pál/ és 15 orvostanhallgató olyan célú közösséget /Alliance közösség/, melyben hívő kórházról álmodoztak, ahol felekezeti és világnézeti különbség nélkül szolgálhatnak mindenkinek, először mint orvosok, másodsor az evangéliummal. Kedd esténként - innen a "Kedd estések" elnevezés - a Katolikus Ifj. Egylet és a Soli Deo Glória helyiségeiben tartották előadásaikat, összejöveteleiket.

A felszabadulás, a szabadság új korszakot nyitott meg a gyülekezet számára is. 1945-től csatlakoztak a Keresztény Testvérgyülekezethez, akikkel 1966-ig teljes egységben álltak. A szakadás okáról így nyilatkozik M.F. egyházi vezető: "Dr.Kiss Ferenc halála után Debrecen, Budapest és a Tiszántúli gyülekezetei Kiss F. prof. végakarátának meg-

felelősen országos vezetővé dr.Mézes Zsigmondot választottuk meg és így a hatalmi harcban sajnos a Ker. Testvérgyülekezettel megszakadt a kapcsolatunk."

A debreceni és budapesti bibliai közösségek még 1949-ben Szabad Keresztény Gyülekezet néven mint önálló közösség csatlakoztak a Szabadegyházak Tanácsához.

A hetvenes években a gyülekezetet erős karizmatikus, bétánista hatás éri. Igen sok érdeklődő, kíváncsi, többnyire fiatal csapódott a gyülekezethez. A SZET közreműködésével a gyülekezet vezetői megtalálták, felvették a helyes, ökumenikus kapcsolatot a többi protestáns egyházzal és gyülekezettel, ezután a karizmatikus hatás mérséklődött.

Nincs pontos ismeretünk arról, hogy Szegedre mikor kerültek az első Szabadkeresztyének. Az első gyülekezet 1980. április 27-én alakult 7 fő önkéntes hívő hitvallásával. Tagjai korábban a szegedi baptista gyülekezethez tartoztak. Az önálló gyülekezet 1981. január 5-én kapta meg működési engedélyét. Igehirdetője Pusztai László kereskedő. A gyülekezetnek jelenleg 9 tagja és 10 fő "látogatója" van.

A Szabadkeresztyén Gyülekezet szolgálatának 1974 óta

egy új ága jött létre, a "cigánymisszió". A misszió lényege, hogy elsősorban az észak-kelet Szabolcsban /Kölcse-Uszka környékén/ élő cigányokat hitelvi alapon szervezi a társadalom számára is hasznos közösségekbe. Vezetőjük Kopasz Jenő. A társadalom valódi érdekeit figyelembe véve nem káros missziós tevékenységről van szó. A szocialista tudatformálásról azonban ebben az esetben sem mondhatunk le. /Részletesebben lásd: Vigilia 1981. N.o. 10./

Hitelveik, gyülekezeti életük

Az evangéliumi kisegyházak magukat keresztyéneknek vallják /azonos a katolikus keresztény megfogalmazással/. Már a megnevezésben is utalnak a protestáns kapcsolatra, hiszen elsősorban a protestáns egyházak használják a keresztyén kifejezést. Hitelveikben - a reformáció talaján állva - a Szentírást tekintik a hit és a keresztény élet zsinórmértékének, amely magába foglalja mindazt, ami az üdvösséghez szükséges. Az üdvösséget az ember a hit által nyerheti el. Hisznek a szentháromságban - az Atya, Fiu és a Szentlélekben - és a megváltásban. A megváltás lényegét tekintve már eltérnek a nézetek.

Két sacramentumot /szentséget/ fogadnak el: a keresztséget és az urvacsorát.

A metodisták kivételével felnőtt korban keresztelkednek. Egyrészt az ujszövetségi keresztséget példázva, másrészt a keresztség vállalásával biztosítani kívánják az egyén önálló döntési lehetőségét.

Az urvacsorát - a kenyeret és a bort - Krisztus halálának emlékére "két szin alatt" veszik magukhoz. Az adventisták és metodisták a bor helyett mustot isznak. Lényeges, hogy az urvacsora során nem történik átváltozás.

A hazához, az államhoz való kapcsolatuk lényegét is bibliai alapról magyarázzák. Pál apostol a Rómaiakhoz írott levelét figyelembe véve a hívő embereknek tiszteletben kell tartani az ország kormányát, és minden rendű és rangú előljáróját. "Minden lélek engedelmeskedjék a felső hatalmasságoknak ... mely hatalmasságok vannak, az Istentől rendeltettek." /Rom. 31.1./

A kapcsolat lényegét legátfogóbban a baptista hitvallás fogalmazza meg: "Hisszük, hogy az államhatalom Isten rendelése az ország kormányzására és a nép javának munkálására. Valljuk, hogy a Magyar Népköztársaság, amely a szocialista társadalmi rend építésére és vívmányainak megvédésére hivatott, azért élvezi egyházunk tagjainak bizalmát és támogatását, mert a nép egészének érdekeit szolgálja. Ebből következik, hogy hazánk szocialista társadalmi rendjében megtaláltuk helyünket és felismertük Istentől kapott feladatainkat.

Egyházunk, mint a baptista hívők egységes szervezete és lelki közössége azt vallja, hogy az állammal kapcsolatos magatartását az állampolgári hűségre kell alapozni. Nagyra értékeljük az államnak és az egyháznak az Alkotmányban is rögzített különválasztását. A Szentírás tanításától idegen, hogy Jézus Krisztus követői tartalmi igényekkel lépjenek föl, ezért egyházunk a szolgálat útját járja. Készséggel támogatjuk a Magyar Népköztársaság célkitűzéseit és az ideológiai különbözőség kölcsönös tiszteletben tartása mellett vállaljuk az együttműködést az államhatalommal mindazon törekvéseknek valóra váltásában, amelyek népünk politikai, gazdasági, kulturális fölemelkedését és előrehaladását biztosítják."/9/

Nagy hangsúlyt helyeznek a gyülekezeti életre. Istentiszteleteiknek nincs meghatározott rendje, nincs egységes liturgia. A helyi szokásoknak megfelelően egy-egy istentisztelet imából, énekből, bibliai szövegmagyarázatból és igehirdetésből áll. Általában nagy jelentősége van az imának és éneknek. A gyülekezet életéből igyekeznek kizárni a hierarchikus irányítást. A gyülekezeten belül a vezetők és tagok egyenlősége, az egyetemes papság elve érvényesül. Összejöveteleik jelentős része családi jellegű, nagy gondot fordítanak a testi és lelki betegek ápolására, gondozására és segítésére.

Életmódjukat is meghatározza a bibliai tanítás, melyre

jellemző az egyszerűség, megvetik a hivalkodást. Étkezés terén konzervatívak, általában nem fogyasztják a tisztátalan állatok husát, nem vagy csak mértékkel fogyasztanak élvezeti szereket.

Vallásos életen kívüli kapcsolatfelvételben tartózkodóak, többnyire csak a gyülekezeten belüli kapcsolatokat ápolják.

Házastársaikat lehetőleg a gyülekezet tagjai közül választják. "Ne legyetek hitetlenekkel felemás igában"

/2.Kor. 6:14/

Gyermekeiket saját hitükre igyekeznek nevelni, erőszakot sohasem alkalmaznak.

A Biblia erkölcstanítását a legtöbb esetben szósz szerint értelmezik, ezért nem csak azt várják el a gyülekezet tagjaitól, hogy vallomást tegyenek hithűségükről. Egymás hitéletét állandóan figyelik.

A világi kultúra értékeitől, a szórakozástól tartózkodnak. Szinte az utóbbi tíz évig a "sátán cselvetésének" tartották a kulturális szórakozást.

Érdeemes ugyanakkor kiemelni, hogy munkahelyeiken becsületesen dolgoznak, megbízható, szorgalmas emberek. Nem szabad azonban szem előtt téveszteni, hogy e magatartásuk is elsősorban istenfélelemből, hitelveikből fakad.

Jellemző, hogy a Biblia egy-egy részterületét, "üzenetét" kiragadva, annak nagyobb jelentőséget tulajdonítanak.

Lényegében ebben áll az evangéliumi szabadegyházak különbözősége. Sok esetben ebből fakadóan szenvedélyesen bírálják egymást. Minél mélyebb a hitük annál inkább saját vallási nézeteiket tartják egyedüli és kizárólagosan helyesnek. Az egyedüli kizárólagos hittudat gyakran vezetett és vezet napjainkban is további szakadáshoz.

Az általánosan megfogalmazott hitelvek és gyülekezeti szokások megfogalmazását követően indokolt, hogy röviden áttekintsük az eltérő sajátosságokat is.

A baptista egyház tanítás szerint legfontosabb dolog a vallásszabadság. A Magyarországi Baptista Egyház az Apostoli Hitvallás alapján áll. Tanításai megegyeznek a lutheri és kálvini egyházakéval. A Szentírásról, Istentől, az ember teremtéséről, a megváltásról, a hitről és a megtérésről teljesen kálvini /református/ szellemben tanítanak. Eltérés csupán a keresztség és urvacsora értelmezésében van, amelyeket nem tartanak sacramentumnak.

A keresztséget, a bemerítést az ujjászületés jelképének tartják. Hiszik, hogy az urvacsora Isten kegyelme jelképének emlékünnepe. Ugyanakkor a hozzá fűzött emlékek miatt szentnek is tartják anélkül, hogy sacramentumnak hinnék és vallanák.

A tulvilági élettel kapcsolatosan is elég sajátos nézetet

vallanak. Nincs mennyország és pokol. Az ember élete azonban a halállal nem ér véget. "A halálban a lélek különválík a testtől. Az elhunytak lelke tudatos állapotban marad és így a hívók lelke azonnal élvezi a megváltottak örömét, a hitetlenek lelke pedig szenved."/10/

Ez az örvendezés ill. szenvedés a feltámadáskor, a testtel válik teljessé. Tulajdonképpen itt válik teljessé a hitvallás lényege, mely szerint a hit elegendő a megigazuláshoz, a boldogsághoz, az örök "örvendezés" eléréséhez.

A metodista egyház hitvallását 25 hitcikkben foglalta össze. Ezek közül 23-at Wesley János az anglikán egyház 39 hitigazságából vett át.

A tantételek, lényegüket tekintve megegyeznek az evangéliumi egyházak tanításaival. Tényleges különbség legfeljebb a gyermekkeresztelésben található. "A gyermekkeresztiséget fenn kell tartani az egyházban!" /11/

Már a történeti rész áttekintésekor láttuk, hogy a metodista mozgalom a keresztény elveken alapuló gyakorlati élet megvalósítására keresett valamiféle módszert. A Bibliát tanulmányozva a közösségi élet meghatározására /mely lényegében azonos a magánélettel/ bizonyos szabályokat állítottak fel. A szabályok betartása az üdvösség utáni vágyakozás biztosítója, lényegét tekintve tiltó és utasító rendszabályok.

A gyülekezet tagjainak tilos:

- tudatosan rosszat cselekedni,
- káromkodni,
- ünnepnapon olyan munkát végezni, amely hétköznapi is végezhető lenne,
- szeszesitalok árusítása, vásárlása, alkohol részegségig való fogyasztása,
- rabszolgatartás és rabszolgakereskedés,
- verekedés, perlekedés, gyalázkodás,
- uzsorakamatra való kölcsönzés,
- csempész áruk adása, vétele,
- szertelen fecsegés, pletykálkodás, a felsőbbbség rosszindulatu megszólása,
- ékszerek és drága ruhák viselése, földi kincsek gyűjtése,
- Isten dicsőségére nem szolgáló élvezetek és szórakozások,
- olyan énekek éneklése és könyvek olvasása, mely nem szolgálja az Isten megismerését,
- a társadalmi tulajdon megkárosítása,
- olyan jövedelemre szert tenni, amelyhez a törvények kijátszása útján juthatnak,
- olyan élethivatást, munkahelyet vállalni, ahol másokat káros szenvedélyük gyakorlásában támogatnak,
- a terhesség megelőzése és megszakítása, kivéve, ha a terhesség az anya életét veszélyezteteti.

A sok-sok tiltó szabály között elvétve akad egy-két pozitív életmódra utaló felszólítás is.

A gyülekezet tagjaitól elvárja:

- a példamutató családi életet, melynek középpontjában a gyermek nevelése áll,
- az egyéni, önző érdekek félreállítását és a közösségért való fáradozást,
- a háboru és béke kérdésében a hívő embernek mindent meg kell tenni a béke védelmében a háboru elkerülésében.

Az egyház néhány különleges tanáccsal is szolgál hiveinek:

- A legfontosabb keresztény erénynek tartják a mértékletességet. A testi ösztönöket és vágyakat minden esetben az értelem alá kell rendelni. Az értelem pedig a mértékletesség figyelembe vételével irányítja a vágyakat.
- Öltözködésben, a hajviselésben a szerénységre, a feltűnés elkerülésére kell törekedni.
- Tartózkodásra inti hiveit a dohányzástól, minden olyan élvezeti cikk használatától, mely károsan hat a testre és a lélekre.
- A házasság esetében nem tiltja a más vallásuakkal kötendő házasságot, de itt is óvatosságra inti hiveit. A házasság felbontását a többi keresztény egyházhoz hasonlóan nem ismeri el.

- Az adakozás a hívő ember számára nem kötelesség, hanem kiváltság. Ennek a számunkra érdekes megközelítésnek a lényege abban áll, hogy "A keresztény ember tudatában van annak, hogy ideje, tehetsége, pénze Istené és ő maga csak sáfára ezeknek a javaknak." /Metodista egyház hitelvei, Különleges tanácsok 33.old./ Gyakorlatilag az adomány nagysága az évi jövedelem tized részét teszi ki.

A Krisztusban Hívő Nazarénus Gyülekezet tanítása igen sok rokonságot mutat a baptista hitelvekkel.

A bűn kérdésében különösen szigorú követelményeket támasztanak a megkereszteltekkel szemben. Halálos bűnök közé tartoznak a következők: emberölés, paráznaság, házasságtörés, eskütevés, Isten nevének káromlása, nem hívőkkel kötött házasság, a hazugság. Aki ilyen bűnt követ el, kizárják a gyülekezetből. A házassági erkölcs felett különösen őrködnek.

A hitelvek között fontos helyet foglal el az eskü és a fegyverfogás megtagadása. E kettő a fiatalok esetében gyakran egybe esik.

Az eskü megtagadása nem abból fakad, hogy a nazarénus nem vállalja adott szavát, hanem az igazmondás feltétlen követelményétől. Ezt igazolja a nazarénus hitvallás: "A mi erősítésünk úgy és úgy, tagadási bizonyságunk nem és nemmel erősítettik, mivel a fogadalmat csak hűség teszi erőssé mindenütt, a hűtlenség pedig az esküt is feltöri."

Ezért a nazarénusok készek az esküvel azonos értelmű fogadalmat tenni /ez történik a katonai eskü esetében/.

A fegyveres katonai szolgálat tagadása a tizparancsolat "Ne ölj" parancsolatának radikális érvényű megtartásának értelmezéséből fakad. Ennek értelmében a fegyveres szolgálat az állam félrevezetése lenne - tehát hazugság - hiszen ha a gyakorlásra elfogadnák a fegyvert, azt lelkiismeretük szerint, ha szükséges használni is kellene, ez viszont ütközik a parancsolattal, ha viszont szükség esetén nem használja, akkor az államot csapja be és hazugságba kerül. Véleményük szerint mindenféleképpen halálos bünt kellene elkövetniük. Fegyver nélküli katonai szolgálatra ma már bevonulnak a nazarénus fiatalok is.

A házasságkötés és temetés szertartása lényegesen eltér a többi gyülekezet gyakorlatától. A házasságkötés minden esetben a szokásos istentisztelethez kapcsolódik. Más vallásuval nem köthető házasság. E tilalom megszegése a gyülekezetből való kizárást vonja maga után. A szertartás és az azt követő ünnepség során ellenzik a pompát, a diszes külsőségeket.

A temetés is egyszerű, érzelmi indulatoktól mentes. A gyász belenyugvást jelent a változtathatatlanba és hitet a feltámadásba.

A hitélet és életmód összefonódása a nazarénus életben a legszembetűnőbb. A Bibliához és a felekezet döntéseihez való ortodox ragaszkodás a jellemző. A magánélet és

a vallásgyakorlat a nagy családi közösségek miatt nem különül el egymástól. Egymás életét állandóan figyelik. A Biblia erkölcstanítását szó szerint értelmezik, ezért nem csak azt várják el hiveiktől, hogy vallomást tegyenek hitükről, de megkövetelik, hogy cselekedeteikkel tegyenek bizonyosságot hívőségükről.

Ruházkodásuk egyszerű, lakásuk puritán. Nem dohányoznak és nem isznak szeszes italt. Az asszonyok mindig be- kötött fejjel járnak. Világi szórakozásokon nem vesznek részt. Elzárkóznak a kulturától és a művészettől, korábban a tudománytól is, mert a világi élvezeteket sátáni eszközöknek tartják. Napi olvasmányuk a Biblia.

Étkezés terén egyetlen különleges kikötésük, hogy a megölt állat vérének nem fogyasztják, ezért a friss húst addig mossák, áztatják míg meg nem tisztul a vértől.

Erkölcsei magatartásuk alapja mindig a munka becsületes végzése. Társadalmunk hasznos tagjai, munkahelyeiken szorgalmukkal kitűnnek. Az állam által biztosított vallásszabadságot nagyra értékelik, kapcsolatukban azonban csak a lojalitásig jutnak el.

Jellemző a nazarénusokra a speciális hitéletükért való szenvedés elviselése. Tulajdonképpen ezt erősen összetartja a gyülekezet. Az élet megpróbáltatásait keresik, mert ezt tartják a hitben való megerősödés leghatékonyabb eszközének.

Az adventisták lényegében a tulvilági életről és a feltámadásról szóló tanításukban térnek el a keresztény egyházak tanításától. A tulvilágról azt tanítják, hogy minden ember, akár keresztény, akár nem, halála után a sirban nyugszik. A lélek nem jut el a mennybe, sem a pokolba, hanem alszik és várja a feltámadást.

Két feltámadás lesz: az első Krisztus második eljövetelkor, a második ezer évvel később. Az első feltámadáskor feltámadnak mindazok, akik Ádámtól kezdve hittek Istenben. A második feltámadáskor mindenki más, ezeket azonban az ördög megkísérti /bűnre csábítja/, aki nem tud ellenállni a kísértésnek, azokat Isten tüzrel örökre elpusztítja. Ezután új eget és új földet teremt, mely a megváltottak paradicsoma lesz.

Krisztus második eljövetele képezi az egyház reményét. Isten ezt az eseményt előre megjövendölte a próféták által. Jövetelének pontos napját - a Miller-féle nagy csalódás /1844. okt.23./ óta - senki sem határozhatja meg. Az adventisták hiszik, hogy ez az üzenet a mai időre szól, "az esemény az ajtó előtt áll", ezért minden nap készülni kell a magasztos eseményre.

A világ vége bizonyos előjelek alapján felismerhető. Ezek az előjelek a következők: az evangélium hirdetése az egész földön, az Antikrisztus eljövetele /a pápaság világhatalmi pozíciója/, hatalmas természeti katasztrófák.

Az előjelek bekövetkeztének várását ma már egyre kevésbé hangsúlyozzák. A természet- és társadalomtudományi ismeretek bővülésével ezen előjelek bekövetkezése egyre valószínűtlenebb, mindinkább a távolabbi jövőbe tevődik át.

Az ünnepnapról, vagy ahogyan az adventisták mondják, a "nyugalomnapról" is egyedülálló keresztény tanítást vallanak. A keresztényeknek a hét hetedik napját - a szombatot - kell megünnepelni, mert Isten ezt így rendelte és Krisztus is ezt a napot ünnepelte földi élete során.

Hisznek a próféataságban. A próféták olyan "lelki ajándékkal" rendelkeznek, melynek birtokában - Istentől kapott sugallatra - a jövőbe látnak, helyesen és tökéletesen magyarázzák a Szentírás utmutatásait. Az utóbbi idők legnagyobb prófétája E.G.White volt, aki döntő szerepet játszott az egyház szervezeti strukturájának, tanításának kialakításában.

Az urvacsorai szertartáshoz egyedülálló gyakorlat tartozik: a lábmosás. A negyedévenként szokásos urvacsora osztáskor a kenyér és a "bor" /must/ kiosztása előtt kerül sor a lábmosásra. János evangéliumából tudjuk, hogy az utolsó vacsora alkalmával Jézus megmosta az apostolok lábát és ezt mondta: "... miképpen én cselekedtem véletek, ti is aképpen cselekedjetek." /Ján.13,

15/ A lábmosás az alázatosság, az igazi szolgálatkészség külső jegye.

Az adventisták hitelvi alapon nagy figyelmet szentelnek az egészségvédelemre. Az emberi testről azt tanítják, hogy az az "Isten temploma", melyben a Szentlélek lakozik. A bibliai tanítással összhangban az ember testi, érzelmi és lelki tulajdonságok összetétele. Isten ezért különleges egészségi elveket is elrendelt. Ilyenek pl. a tiszta étkezés, /a tisztátalan állatok husát nem fogyasztják/, az alkohol, a dohányzás, a kábitószer elvetése.

Az adakozásról és a tizedről azt vallják, hogy azt az Isten az Evangélium szolgálatának fenntartására rendelte. Bibliai rendelkezések szerint - 3.Moz.27,30; Zsolt. 24,1. - azt tanítják, hogy az emberiség élete, egészsége, jövedelme, vagyona Isten tulajdonát képezi, az ember csupán kezelője /sáfára/ az Istentől rábizott javoknak. Éppen ezért minden hívőnek hitbéli kötelességének kell tartania, hogy jövedelmének egy tizedét az egyház fenntartására adja.

A gyülekezeti összejövetelek egy sajátos formája a szombatiskola. A megközelítően egy óráig tartó összejöveteleken pontosan meghatározott tematika szerint közösen megtanulják a Biblia egy-egy szakaszát. Lehetőség van arra, hogy az adott igei résszel kapcsolatosan ki-ki

elmondja véleményét, szóljon azokról az emóciókról, melyeket a tanult igerész benne ébresztett. A szombatiskola alkalmas arra, hogy az egyház hiveivel megtanítja a Szentírást, biztosítja a missziós szolgálatra való alkalmasságot és nem utolsó soron biztosítja a hivek tudatos vallásosságát.

A pünkösdistá mozgalomnak nincs egységes hitvallása.

A protestáns tanításon belül talán a baptistákhoz állnak legközelebb.

A hiteivek széles változata, a meghatározás szabadsága képessé teszi a pünkösdzizmust számos változat magába-foglalására. Ez a szabadság jelenleg a pünkösdistá mozgalom egyik erősségét eredményezi. A rendszer, a rendezettség hiánya azonban idővel a mozgalom hanyatlásához vezethet.

A Szervezeti és Működési Szabályzat igen röviden határozza meg a közösség hitelveinek lényegét. "Az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Istentől kapott küldetésének tekinti a teljes Szent Írás hirdetését, ezen belül hiszi és vallja, hogy a Szent Lélek kitöltése és ajándékai Istennek korunkra is érvényes adomány. Megnyilvánulási formái ma is ugyanazok, mint az első Pünkösdkor és az apostoli korban.

Szolgálatának tekinti a szeretet Krisztus tanítása és példája szerinti gyakorlatát, tagjainak példás életre

való nevelését."/12/

A közösségektől lényegileg eltérő sarkalatos tanítása a Szentlélek keresztségről szóló tanítás. Három keresztségről vagy egy keresztség három különböző fokozatáról beszélnek.

- a/ A lelki keresztség lényege abban áll, hogy a hívő emberek gyülekezetbe járva elfogadják Jézust mint megváltót. Ilyenkor a gyülekezetbe való felvételkor vallomást tesznek, elmondják, hogy milyen lelki vagy egyéb hatás következtében vállalják hitüket. Értelmezésük szerint ekkor "ujjászületnek".
- b/ A lelki keresztséget általában követi a vizkeresztség, ami lényegében a belső megtisztulás külső jele, szimbóluma. Erre általában felnőtt korban, bementés útján kerül sor. A keresztelés történhet folyóban, vagy az imateremben kialakított medencében.
- c/ A harmadik keresztség az ugynevezett "Szentlélekkeresztség" vagy a "Szentlélek kiáradása". Elmondásaik szerint a Szentlélekkeresztség egy olyan magasabbrendű tapasztalat, amit csak imádkozással lehet elérni és a nyelveken szólás jelenléte igazol. Innen származik a pünkösdisták elnevezés is, hiszen hasonló eset történt az apostolokkal az első pünkösdi alkalmával, amikor "megtelének mindnyájan

Szent lélekkel és kezdének szólni más nyelveken"

/Ap Csel. 2; 4/

A pünkösdisták értelmezéséből az derül ki, hogy a hívő állapotnak alapvető, bár nem kizárólagos kritériuma a szentlélek adománya révén a nyelvekenszólás adományának ismételt elnyerése, mely pszichés kielégülést eredményez. Ez a "magasabbrendű tapasztalás" csak ima segítségével érhető el. A hívő könyörög, hogy a szentlélek töltse be. Az átszellemült, sok esetben extatikus állapotban létrejön az Istennel való kapcsolat. Az ima eredeti szövege ilyenkor megszakad, a hívő ismeretlen dadogó "haddova", "halandzsa" /helyi kifejezés/ szöveget mond. A lelki felindulásnak ezt a kétségtelen extatikus állapotát tartják az istennel való találkozásnak. Egy-egy esetben, ha a Szentlélek az egész gyülekezetre kiárad, az ismeretlen nyelven szólót mindenki megérti.

Világos, hogy ez esetben egy pszichés állapot produkálásáról, reprodukálásáról van szó, amely a kollektív lelki klíma, a példa, az utánzás, a beleélés segítségével "magas színvonalú" vallási élmény nyújtására képes. Ez a rítus és gyakorlása, az istenséggel való találkozás szinte mindennapos lehetősége egyik vonzereje a közösségnek.

A pünkösdisták vallásosságában is jelen van a kegyesség,

a jámbor jó cselekedetek gyakorlása, a karitativ munka, a szegények és betegek gyámolítása, a munkában való kölcsönös segítség, de - és ez itt a lényeges - majdnem kizárólagosan a pünkösdhívők irányában.

A Szabadkeresztény Gyülekezet hitvallása közel áll a pünkösdiiek tanításához. Dogmáktól, hagyományoktól és törvényeskedésektől mentesen hisznek a "Szent Szellem", a Szentlélek vezetésében.

Hiszik a predestinációt, az eleve-elrendelést, de a kiválasztás szerintük kizárólag az eklézsiára, a gyülekezetre vonatkozik. A többi egyháztól eltérően úgy tanítják, hogy a kiválasztás nem azonos az üdvösséggel, hiszen Istennek hatalma van az üdvösséget mindenkire kiterjeszteni. Ez azt jelenti, hogy egyetlen ember sem fog elkárhozni.

Gyülekezeti életüket az apostoli idők első keresztény gyülekezeteinek példájára szervezik. Életüket, hitvallásukat erősen meghatározza a Szt. Pál-i tanítás /Korinthusi levelek/. Pál apostol tanítása szerint lényegesnek látják, hogy mindenkinek legyen saját polgári foglalkozása.

A gyülekezeti szolgálatot a szentlélek kegyelmi ajándé-

ka szerint mindenki végzi. Ez gyakorlatilag annyit jelent, hogy a gyülekezeti összejövetelen - "a szentlélek kegyelmétől áthatva" - mindenki vállalkozhat az igehirdetésre, az átszellemült, extázisba is átcsapható ima irányítására. Az ilyenkor megszerzett extatikus élmény adja a valláshoz való tartozás lényegét. M.L. elmondása szerint: "Szinte az első Pünkösöd utáni eseményeket éljük át". Az összejövetelek másik fontos része a "tanuságtétel". A gyülekezet tagjai ilyenkor a gyülekezet előtt megvallják bűneiket, jócselekedeteiket, elmondják, hogy miért hisznek Istenben, milyen kegyelmi ajándékban részesültek. Az igemagyarázat közben vagy azt követően - az érzelmi hatás növelése érdekében - énekelnek vagy zenélnek, esetleg gépzenét hallgatnak. A tanuságtétel, az igemagyarázat, az ima, az ének túlfűtött érzelmi kavargása elvezethet a nyelveken szólásig, az extázisos állapotig. /A nyelveken szólást lásd a Pünkösödieknél./

A közjogi helyzet változása

A Habsburg abszolutizmus korában a nazarénus és baptista közösségeknek nem a joga, hanem léte is kétséges volt. Mint a társadalom rendjére veszélyes mozgalmakat üldözték őket. A kiegyezést követően előtérbe került egy val-

lásszabadsági törvény megalkotása. Ezen időszakban enyhült az üldözés. Általában a helyi hatóságok jóindulatától függött a kisegyházak szabad istentisztelete.

Alapvetően az 1895.évi 43. törvénycikk szabályozta először a magyar egyházak jogi helyzetét. E törvény kimondja ugyan, hogy "Mindenki szabadon vallhat és követhet el bármely nagy vallást és azt az ország törvényeinek, valamint a közerkölcsiség kívánalmainak határai között külsőképpen is kifejezheti és gyakorolhatja ...", /13/ mégis olyan helyzetet teremtett, amely az egyenlő vallásjogok gyakorlati érvényesülését lehetetlenné tette. A törvény egyrészt jogi különbséget tett bevett és később elismerendő vallások között, másrészt - a tv. alkalmazása során - kialakult az el nem ismert vagy megtört vallásközösségek kategóriája.

A bevett vallások élvezték az állam anyagi támogatását, az egyházi adót az állam közadó módján behajtotta. Biztosították a szertartások zavartalanságát.

Az elismert vallásfelekezetek hátrányosabb helyzetben voltak. Hitelveiket, szervezeti szabályzatukat a Vallás és Közoktatási Miniszter hagyta jóvá. Anyagi támogatásban nem részesültek. A gyülekezet tagjainak csak egyéni szabad vallásgyakorlást engedélyeztek, a közösségi istentiszteletekhez rendőrségi engedély volt szükséges.

Fiataalkoruk az istentiszteleteket nem látogathatták. A kisegyházak közül a baptistáknak 1905-ben sikerült elismert felekezetté válni.

Az el nem ismert vallásfelekezeteknek az állam által is elismert szervezetük nem volt, a hatóságok nem tárgyaltak velük. Az egyházi házasság, a gyermekkori kezeszség elmulasztása miatt gyakran konfliktusba kerültek a helyi egyházi és állami hatóságokkal. Gyűléseik megtartására csak a rendőrség jelenlétében kerülhetett sor.

A Horthy-rendszer alatt az állam igyekezett egyesületekként kezelni a szabadegyházi közösségeket. Csendőri illetve rendőri jogkörbe utalta a felekezetek működésének ellenőrzését és engedélyezését. Az egyre nyiltabban jelentkező fasiszta diktatura idején a szabadegyházi közösségek működését a belügyminiszter betiltotta. /1939. dec. 2. 36500.VII.BM rendelkezés/

A felszabadulás jelentős változást hozott a kisegyházak közjogi helyzetében is. A munkásosztály hatalmán alapuló népi demokratikus állam legfontosabb feladatának tekintette a dolgozó tömegek politikai, gazdasági, kulturális elnyomásának, egyenlőtlenségének megszüntetését.

1945-ben a szabadegyházi közösségek nem vesztettek földet, gyárat, bankot, iskolát, hanem vallásszabadságot

nyertek. Megszűntek a Horthy-rendszer diszkriminációs törvényei. Ezt a tényt szinte kivétel nélkül valamennyi gyülekezeti hívő nagyra értékeli. Az 1947. évi 33-as törvény 1. paragrafusa kimondja: "A törvényből vagy más jogszabályból eredő mindazokat a különbségeket, amellyel a bevett és a törvényesen elismert vallásfelekezetek hátrányára fennállnak, meg kell szüntetni." Az 1949. évi Alkotmány lelkiismereti és vallásszabadságot biztosít: "A Magyar Népköztársaság biztosítja az állampolgárok lelkiismereti szabadságát és a vallás szabad gyakorlásának jogát."/14/

A kisegyházak jelenleg az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke által jóváhagyott hitelvi, szervezeti és működési szabályzat, valamint az érvényes jogszabályok biztosította jogok és kötelességek között végzik egyházi, gyülekezeti tevékenységüket.

Az állammal kialakult kapcsolat

A kapcsolat alakulása

A felszabadulás után kibontakozó nagy történelmi változás, mely az egész magyar társadalmat megváltoztatta, a szabadegyházi közösségekben is új lehetőségeket teremtett. Megszűnt a megkülönböztetettség, a kitaszítottság. A népi demokratikus egység megteremtette az államhoz való lojalitás kialakulásának lehetőségét.

Kezdetben a felekezetek nem tudtak élni a kapott lehetőséggel. Óvatosak, bizonytalanok és bizalmatlanok voltak. Nem ismerték fel, hogy a népi demokrácia az ideológiai szembenállás ellenére rendezett viszonyt, együttműködést akar az egyházakkal, a hívő emberekkel. Prédikátorok és hívők gondolkodásában még mélyen és elevenen élt a múlt. Az állam és az egyházak közötti 25. évforduló alkalmával Miklós Imre az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke ezt az időszakot így jellemezte: "Az egyezmények megkötése idején a kisegyházak még nem tudtak mindenben élni a kapott, új lehetőséggel, nem látták tisztán és világosan a felszabadulás előtti és utáni korszak közötti különbséget, óvatosak voltak a szocialista állammal szemben is."/15/

Az állam és a kisegyházak között nem jött létre a történelmi egyházakéhoz hasonló megállapodás. Ezt az állam sem szorgalmazta, hiszen lényegesebb volt a nagyobb tömegekkel rendelkező egyházakkal a rendezett viszony kialakítása, mely erősen lekötötte az állami szervek energiáját és idejét. Az evangéliumi közösségek szervezeti szabályzatai azonban minden esetben tartalmazzák az állam és az egyház kapcsolatára vonatkozó alapelveket.

A kapcsolatok kialakulását elősegítették a protestáns egyházaknak a kisegyházak felé történő közeledését. En-

nek első mozzanata a nyiregyházi Országos Református Szabad Tanács 1946. jun. 14-i nyilatkozata, melyben megfogalmazásra került, hogy "Bűnbánatot tartott a Szabad Tanács a kisebb protestáns egyházak és közösségek irányában tanusított szeretetlen és elzárkózó magatartásért, részvétlenségért és az ellenük elkövetett bántásokért. Mindezekért bocsánatot kér."/16/ Ez a kapcsolatjavulás erősödött és együtt járt a békéről, a szociális felelősség kérdéséről közösen vallott nézetek vállalásával. Elősegítette a szabadegyházi közösségek integrálódását a magyarországi protestáns egyházak közösségébe.

Az ellenforradalmat követően a szabadegyházi közösségekben is kialakult és megerősödött egy haladó egyházi réteg, mely felismerte, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság nem csak hitéleti szabadságot jelent, hanem társadalmi felelősséget is. Ennek megfelelően a befelfordulás helyett a nyílt, társadalmilag is hasznos, szolgáló kereszténység típusát vállalta.

A kapcsolat egyházpolitikai értékelése

A kapcsolatok lényegéről megállapíthatjuk, hogy a hívő gyülekezetek kötelezőnek tekintik az egyezmények alapelveit, ezek szellemében tevékenykednek. A haladó gondolkodású egyházi vezetőkkel együtt mindinkább több

gyülekezeti tag felismerte, hogy közös a hívő és nem hívő dolgozók felelőssége a társadalmi haladásért a szocialista társadalom felépítéséért, a világbéke megteremtéséért.

A kisegyházak lelkészei, prédikátorai egyre inkább igénylik az Állami Egyházügyi Hivatal politikai segítségét, gondjaik megoldásához kikérik a hivatal tanácsát, véleményét. Az országos vezetők politikai, társadalmi programját a prédikátorok többsége elfogadja. A gyülekezetek, a hívők egy része azonban még nem zárkózott fel egységesen a pozitív tendenciákhoz.

A politikai tevékenység fejlődése

A lelkiismereti és vallásszabadság, a felekezetek közötti egyenjogúság pozitív változást hozott a hívő emberek tudatában, politikai és társadalmi kérdésekben elfoglalt magatartásukban. Az új társadalomban a tömegek vallási hovatartozástól függetlenül vállaltak részt, váltak érdekeltté a szocialista társadalom létrehozásában. Az egyéni és társadalmi érdek találkozott, ugyanakkor szembe került a gyülekezeti élet befeléforduló, puritán, szenvedést kereső, a világi kultúrától elforduló gyakorlatával. Éppen ezért nem volt könnyű és nem ment gyorsan a helyes politikai felismerés.

Nehezítette a politikai közeledés folyamatát, hogy az új rendszer ateista irányultsága. A Horthy-rendszer anti-marxista propagandájából táplálkozva mélyen élt a hívőkben a marxista materializmussal, az ateizmussal szembeni bizalmatlanság. Sehogyan sem tudták megérteni, hogy egy ateista kormány és párt szabad vallásgyakorlást biztosít állampolgárainak. Nem tudták hogyan viselkedjenek a kormány politikájával szemben. A felszabadulás előtti gyakorlat a passzivitásra kényszerítette a hívőket. Gyakran hangzott még el az atyai jótanács: "Nem szabad politizálni egy hívőnek, mert abból mindig csak baj lesz." Sokáig kísértett a kisegyházak vallási kultuszához kapcsolódó emberi megítélés. A zárkózott, a Biblia által szabályozott életmód, a kulturától való elfordulás lenézést, gunyolódást váltott ki az emberekből. Ennek továbbélése is megnehezítette a beilleszkedést.

Tovább nehezítették a politikai közeledést a személyi kultusz idején jelentkező szektás, dogmatikus hibák. A Politikai Bizottság 1958. június 10-i határozata új fejezetet nyitott a politikai együttműködés útján. A párt a múlt hibáit és eredményeit értékelve ma is érvényes egyházipolitikai alapelveket határozott meg, ismét biztosítva a közeledés politikai feltételét.

A feladatok megvalósítására elsősorban megbízható, reálpolitikát folytató egyházi vezetőkre volt szükség, akik

készek az együttműködésre és képesek a helyes társadalmi cél érdekében maguk mögé sorakoztatni a prédikátorokat és a hívőket.

Mindezeket figyelembe véve a kisegyházak politikai aktivitása elkezdődött. Részt kérnek a szocializmus építésének feladataiból, megtalálják helyüket a társadalom politikai életében. Elfogadják a Hazafias Népfront nemzeti egységre épülő politikáját, kötelezettséget vállalnak a hazafias nevelésben, cselekvően részt vesznek a haza védelmében.

Kibontakozó politikai aktivitásuk nemzetközi téren is jelentkezik. Részt vesznek az Ökumenikus Tanács nemzetközi programjában. A különböző világkonferenciákon részt vevő baptista, adventista, metodista delegációk támogatják hazánk külpolitikai érdekeit, képviselték egyházuk és hazánk béketörekvéseit. A szocialista országok nemzeti egyházaival kialakított "testvéri" kapcsolatok a szocialista közösség egységét erősíti. A kapitalista országok egyházaival való kapcsolatuk az enyhülés légkörének erősítését, a hidegháborús törekvések visszaszorítását szolgálják.

A politikai együttműködés fejlődése megmutatkozik a külső és belső reakció elleni harc közös vállalásában is. A növekvő nemzetközi tevékenység új politikai feladatokat is jelent, hiszen a nemzetközi reakció nem mondott le

a tageszgházak és az állam kapcsolatának lazításáról, a szektás csoportok létrehozásáról.

Korábban a reakció a kiseszgházak vezető testületeit igyekezett az államellenes támadásokra felhasználni. A 70-es évektől a perifériára szorult lelkeszerekre építenek és a szocialista állam és intézményeinek nyílt támadása helyett az állammal együttműködő vezetőket támadják. Politikailag, erkölcsileg és teológiaiilag igyekeznek lejáratni őket. Továbbra is cél a gyülekezeti egység megbontása, önálló kisebb egységek kialakítása, melyek szembenállnak a hivatalos egyházi vezetéssel, az elkülönülésre és a szocialista társadalommal való szembe fordulásra, illetve politikai közömbösségre ösztönöznek.

Napjainkban a nyugati irányítású nemzetközi reakciós egyházi központok változtattak taktikájukon, felismerve, hogy az antikommunista, hidegháborús magatartásukkal már nem tudnak érvényesülni. Új módszerekkel próbálkoznak. Az egyházi vezetéssel és az állammal egyre nyitottabb kapcsolatot igyekeznek kialakítani, hivatalos találkozások alkalmával elismerően nyilatkoznak szocialista rendünkről, az egyházak működési lehetőségeiről. A rendszeres kapcsolatot és a növekvő turizmust kihasználva, igyekeznek beavatkozni a gyülekezetek életébe, bizalmas információkat gyűjtenek az egyházvezetés és a lelke-

szek politikai, erkölcsi életéről. A tapasztalat azt mutatja, hogy az így szerzett információk visszajuttatásával, esetenkénti elferdítésével sikerül ellenséges hangulatot teremteni a progresszív egyházvezetés ellen. Ezt bizonyítja a metodista és adventista egyházakban meglévő szakadár csoportok létezése.

A politikai kapcsolat megítéléséhez tartozik, hogy a lelkészek és egyházvezetők körében még előfordul olyan személy, aki a nyugati, emigráns egyházi vezetők megnyilvánulásait, politikai gesztusait tulértékeli, illuziókat táplálnak irányukban.

Egyházasodás folyamata

Az egyház a társadalom felépítményéhez tartozik, a keresztény hivek szervezett közössége.^{/17/} A történelem során beigazolódott, hogy egy vallásos közösség csak akkor volt képes huzamosabb ideig fennmaradni, ha vallásos szervezetté, egyházzá szerveződött.

Az új vallási csoportok megjelenése - mint láttuk - minden esetben társadalmi jelenség. Rendszerint a társadalomban jelentkező ellentmondások megoldásának sajátos, vallási tükröződései. Legtöbbször úgy jelennek meg mint az elvilágosiasodó történelmi egyházak bírálói, a fennálló társadalmi rend tagadói.

Hazánkban a felszabadulásig a szektáknak még csak lehetősége sem volt az egyházzá szerveződéshez. A felszabadulás ezen a téren is jelentős változást hozott. A vallásszabadság, a felekezeti egyenjogúság csupán a feltételeit teremtetten meg a kiségyházak egyházzá szerveződéséhez. Lassu, még ma is tartó fejlődési folyamat eredményeként jutottak el a "szekták" a hitelvi és szervezeti szabályzat alapján működő, a szocialista államot elismerő, annak törvényeit tiszteletben tartó szervezett közösségek kialakításáig. Hiszen ezt a folyamatot is akadályozta a - már többször említett - befeléfordulás, a gyülekezeti zártság, a sajátos hitélet és életmód, a történelmi egyházakkal szembeni magatartás, a szekta jelleg iránti ragaszkodás.

A hívőknek a társadalmi élet felé való közeledése, a nyitottabbá válás ezen a területen is eredménnyel járt. Az új körülmények között vállalt megújult szervezeti fegyelem megtartása, az állami törvényes rend elfogadása következtében az adventista, baptista, metodista, pünkösdistá gyülekezetek egyházi jellege megszilárdult.

Az evangéliumi szabadegyházakban is kialakultak az egyház szervezeti keretei. A magyarországi kiségyházak kerületekre tagolódtak. A kerület irányítását az egyházelnökség látja el. A gyülekezetek szervezeti szabályzataiban meghatározott formában működnek a választott testületek.

/Közgyűlés, Kerületi Tanács, gyülekezeti tisztségviselők .../

Az egyházasodás természetesen nem ment törésmentesen. Az egyházzá szerveződéssel egyidőben bizonyos foku polarizálódás is végbement. Az egyházak progresszív köreivel nem tudott mindenki lépést tartani. Mindig voltak, vannak és lesznek olyan személyek, akik nem értenek egyet a fejlődést, a fennmaradást elősegítő hitelvi, szervezeti változtatással, a progresszív egyházi vezetők politikai magatartásával. A merev, konzervatív, néha szélsőséges hitelveket nem tudják összegyeztetni a mai kor követelményével. Különösen nagy problémát jelentett a haladó vezetők társadalmi és ökumenikus kérdésekben tett gyors és széles körű nyitása. Akkor okozott ez problémát, ha a gyülekezet nem tudta követni a vezetőjét. A reakció gyorsan felismerte a lehetőséget. Leválasztotta a tagok egy részét és szembe fordította saját egyházával, az állammal, a többi egyházzal.

A polarizálódás másik iránya a gyülekezetek belső kohéziójának megváltozásából származott. Megszűnt a nyomor, a "hivő léttel" járó társadalmi és etikai megkülönböztetés. A gyülekezeti tagok kedvező anyagi helyzete szembe került a puritán életfolytatással. A megváltozott helyzet akaratlanul is gyengítette a gyülekezet belső kohézióját, közösségi életét. Sokan hiányolják az illegá-

lis közösségek régi egységét, összetartozását, a gyülekezet belső melegét. Helytelenül arra a szólássá váló következtetésre jutnak "akkor volt jó amikor üldöztek, akkor volt jó, amikor rossz volt".

Mindezekből következik, hogy a 70-es években fokozatosan jelentkezik a kisegyházi közösségekben egyfajta szektás jelenség. A kiválás, a szakadás nem valami új reformatív felismerésből fakad, hanem az egyház beintegrálódásának ellenzéséből. Előidézhettek olyanok, akik túl gyorsan kívánnak haladni vagy olyanok, akik lemaradnak, mert túl gyorsnak találják a tempót. Egyesek egyéni problémáikat "alakítják" teológiai problémává. Mások a kispolgárok magatartásában fellelhető, kispolgárisággal jól összegyeztethető ellenzéki, destruktív pózt választják. A reakciós mag mellé tud állítani jószándéku embereket is, akik csupán értetlenségből nem fogadják el az új jelenségeket. Hiba volt, hogy a vezetők nem tettek különbséget a jószándéku értetlenség és a tudatos reakció között. Mindkettő ellen adminisztratív eszközökkel harcolt, holott a megtévesztettek felé a meggyőzés, a felvilágosítás eszközével kellett volna küzdeni.

A gyülekezetek társadalmi, politikai meg- ítélése

Az előző fejezetekben végigtekintettük, hogy a történelem

során bekövetkezett változások, a megváltozott társadalmi körülmények hogyan alakították a gyülekezetek életét, a hívő ember vallási tudatát. A hívő embert és a gyülekezetet tettük vizsgálatunk tárgyává.

Az evangéliumi közösségekről kialakítandó kép teljesebbé tétele érdekében indokolt megvizsgálni és bemutatni azt, hogy hogyan vélekednek a gyülekezeteken kívül állók, a gyülekezetekhez nem tartozó hívők és nem hívők az evangéliumi közösségekben élőkről.

A téma megközelítésénél nem vállalkoztam teljességre, csupán egyházpolitikai munkám során szerzett empirikus megfigyeléseimet gyűjtöttem össze. Indokoltnak tartom megjegyezni, hogy a szekták vagy kiségyházak életének ilyen irányú megközelítésére, az áttanulmányozott szakirodalomban nem találtam utalást.

Közjogi vonatkozásban a társadalom legszélesebb rétegeiben is helyesen értelmezik a vallás szabad gyakorlásának jogát. A különböző vallási hovatartozás tekintetében azonban már nem ilyen egyöntetű a kép. Még ma is hat a történelmi múlt. A Horthy-korszak bevett, elismert és megtűrt valláskategóriái még ma is érződnek. Az emberek többsége az evangéliumi közösségeket szektáknak nevezi.

A kiségyház és a szekta fogalmi azonosítását kutatva, elsősorban nem egyházpolitikai okokat kell keresnünk.

Az evangéliumi szabadegyház elnevezés köztudatba való átkerülésének elsődleges okozói maguk az evangéliumi gyülekezetek. Az előző fejezetekben láttuk, hogy a zárt, befeléforduló életformának a közélet felé fordulása éppen csak elkezdődött, az egyházasodás folyamata, állami és politikai kapcsolataik kialakulóban vannak. A gyülekezetek életében, a gyülekezeti tagok életmódjában bekövetkezett pozitív változásokat elsősorban a politikusok, az egyházpolitikával foglalkozók értékelik. A társadalmi beilleszkedés felé történő elmozdulást a közvélemény még nem érzékeli kellő mértékben. Ezért itéli a kis vallási közösségeket szektának.

A szekta fogalom továbbélését erősítik a kis közösségekről érkező hírek és értékelések. Az Egyesült Államokban például hivatalosan is szektának nevezik a kis vallási közösségeket. A hatalmas tömegbázissal rendelkező baptistákat, adventistákat azonban az USA-ban sem nevezik szektának.

Egy nyelvészeti problémát is megemlítek. A kis közösségek közös megnevezésére, gyűjtőfogalmára túl hosszú az evangéliumi szabadegyház elnevezés. A rövid szekta szó inkább alkalmas, ennek viszont politikai tartalma nem segíti egyházpolitikai céljainkat.

A szekta fogalom tartalma is változáson ment át, követve a gyülekezetek életében bekövetkezett pozitív fejlődést. A társadalom életébe egyre inkább integrálódó gyülekezetekről a lakóhelyi környezet pozitív képet alkot. A gyülekezeti tagok életmódja, a sok szabályt tartalmazó, rendszeres hitélete a lakóhelyi környezet számára nem vonzó. Ugyanakkor nem is irritálja a környezetet.

A munkahelyeken a legtöbb esetben megbízható, becsületes munkájukért megbecsülésben részesülnek. Zárkózottságuk itt is megnyilvánul. A gyülekezeti tagok egy munkahelyen belül is megalakítják a sajátos kis közösségüket.

Az egyre szélesedő ökumenikus egységtörekvés következtében a gyülekezetek hitét az ugynevezett történelmi egyházak is tiszteletben tartják. A protestáns egyházak "testvérekként" fogadják az evangéliumi közösségek tagjait. A katolikus egyház, a katolikus hívő emberek kapcsolatában felfedezhetjük az évezredes egyház és hit magasabbrendűségi érzését.

Egyházpolitikánk az 1947. évi 33. törvényt követően valamennyi elfogadott vallásfelekezetnek egyenlő jogokat és lehetőségeket biztosít hitéletük gyakorlásához, a közéletbe való bekapcsolódáshoz. A Szabadegyházak Tanácsához tartozó gyülekezeteknél a szekta iránti ragaszkodásnak

még gyökerei vannak, amelyen csak lassu türelmes politikai munkával lehet változtatni. Megítélésünk szerint a gyülekezetek élén ma olyan, többnyire progresszív egyházi vezetők állnak, akik képesek a politikai együttműködés, az egyháziasítás során elért eredmények stabilizálására. A gyülekezeti tagság felzárkózása az egyházvezetés haladó társadalmi, politikai, teológiai irányvonalához még nem következett be. A szocialista építőmunkába történő bekapcsolódásuk megtörtént.

II.

SZABADEGYHÁZAK TANÁCSA

Szabadegyházak Tanácsa feladatai

Mint azt az előzőekben már láttuk, a kisegyházak és felekezetek vallási tevékenységét gátolta a három nagy keresztény egyház. Ezen egyházak állandó nyomása mellett az állami üldöztetésnek is ki voltak téve. A közös megkülönböztetés, az állandó zaklatás megteremtette az egymásra utaltság érzését, közelebb kényszerítette egymáshoz a szabadegyházi közösségeket. A negyvenes évek elején /1944/ a Baptista, Metodista, Adventista, a Pünkösdi Közösség, az Üdvhadsereg és Ókatolikus Egyházak részvételével megalakult a Szabadegyházak Tanácsa. Elődje a Szabad Egyházak Szövetsége. A Szövetség azt remélte, hogy sikerül kiharcolni egy olyan új vallásügyi törvényt, amely biztosítaná a tagegyházak közjogi státuszát, illetve önálló felekezetekként való működését.

Mint azt már a korábbiakban láttuk a felszabadulás után, a népi demokratikus kormány megszüntette a bevett és elismert vallásfelekezetek közötti megkülönböztetéseket. Az 1947.évi 33.tc. jogilag is rendezte az egyházak helyzetét, biztosította a felekezetek egyenjogúságát, az állam és az egyház szétválasztását.

Az új társadalmi és politikai helyzet új szervezeti forma létrehozását veti fel. 1950-ben a tágelyházak kölcsönösen megegyeztek abban, hogy a Szabadegyházak Szövetsége új néven, új irányelvek szerint, a tágelyházak önállóságának megtartásával a szövetségbe tömörült felekezetek érdekképviselői szerve lesz. A Szabadegyházak Tanácsa /SZET/ fontos feladatai közé tartozott, hogy a tágelyházakat "mentesítse" a konkrét állami érintkezéstől. Ez a tevékenység az adott történelmi körülmények között megfelelt politikai célkitűzéseinknek, hiszen nem várhattuk el, hogy a világtól való elfordulás egy nemzedéken belül átcsapjon társadalmi aktivitásba.

A Szabadegyházak Tanácsa eredményesen töltötte és tölti be közvetítő szerepét az állam és egyházak között. Sokat segített abban, hogy a pünkösdisták majd később a nazarénusok is az állam által elismert felekezetekké váljanak.

A Szabadegyházak Tanácsának ma 9 tágelyháza van:

- Baptista Egyház
- Evangéliumi Pünkösdi Közösség
- Élő Isten Gyülekezet
- H.N. Adventista Egyház
- Isten Egyháza
- Keresztény Testvérgyülekezet

- Metodista Egyház
- Óskeresztény Felekezet
- Szabadkeresztény Gyülekezet

Megfigyelőként tart kapcsolatot a SZET-tel:

- K.H. Nazarénus Gyülekezet
- Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség

A tagegyházak 1980-ban megújították a SZET szervezeti szabályzatát. Az új szabályzat meghatározza, hogy "A Szabadegyházak Tanácsa a magyarországi evangéliumi kis-egyházak felekezetközi testvéri közössége; jogi személy." /18/ Elsősorban koordináló, konzultatív, egyesületi jellegű testület. Munkája során biztosítja a tagegyházak önállóságát, nem sérti híveinek álláspontját, nem szól bele a tagegyházak belső ügyeibe. Az állam és az egyházak kapcsolatában továbbra is képviseli a tagegyházakat az illetékes állami hatóságok, társadalmi szervek előtt. Elősegíti annak lehetőségét, hogy a tagegyházak vezetői közvetlen kapcsolatot is tartsanak az Állami Egyházügyi Hivatallal, más állami- és társadalmi szervekkel. Ma már befolyásolni tudja a tagegyházak többségének egyházpolitikai fejlődését, alapvetően törvényes keretek között tartja hitéleti tevékenységüket. Oldja a tagegyházak társadalompolitikai passzivitását.

Az egyházak közti ökumenikus kapcsolat terén "segít-

séget nyújt a gyakorlati, adminisztratív ügyek intézésében, összehangolja a taggyházak keresztény felelősségéből fakadó szolgálatát az általános emberi és társadalmi kérdések tekintetében, előmozdítja a taggyházak egymással való testvéri kapcsolatát."/19/

A baptista és adventista egyház tagja a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának. A Tanács politikai, társadalmi kérdésekben tett állásfoglalásait a SZET többi taggyháza is elfogadja. Ez jelentős változást eredményezett, hiszen korábban a taggyházak csak vallási téren közeledtek egymáshoz.

A SZET sokat tett a békéért, a béke megőrzéséért folytatott tevékenység fejlesztésében. Az egyházak békeszolgálatukat korábban csak az Istennel való megbékélés szolgálataként értelmezték. Hitelveik alapján elítélték a nyílt erőszakot, de nem nyilatkoztak a háború, a fegyverkezés konkrét elítélésében. A helyes politikai munka eredményeként megvalósult, hogy a 60-as évektől a prédikátorok többsége igehirdetéseik során elítélték a háborút, a béke megvédéséért folytatott harcban együtt kívánnak munkálkodni minden békeszerető emberrel. Jelentős az a munka, amellyel elősegítette a taggyházaknak az egyházi világszervezetekkel való kapcsolatának kialakítását és fejlesztését.

A SZET a hetvenes évek közepétől eredményes munkát végzett a kisegyházak egyházzá fejlődési folyamatának elősegítésében. Segítette a tagegyházak vezetőit abban, hogy prédikátorok és hívők felismerjék és elfogadják a szocialista társadalom értékeit. Erre az időre kialakul a kollektív vezetés gyakorlata, mely megteremtette a feltételeit a tagegyházak önálló tevékenységéhez. Létrejöttek olyan vezető testületek, akik igénylik a közvetlen kapcsolatot partnereikkel, akik képesek felsorakoztatni a híveket a haladás érdekében végzendő feladatok megvalósítására. A reálisan jelentkező önállósodási igény együtt jár a SZET kereteinek tágulásával, a hatáskörök decentralizálásával.

A Szabadegyházak Tanács szervezeti felépítése

A SZET a tagegyházakból választott, ill. kinevezett tisztségviselőkből áll. Az arányos képviselet biztosítja, hogy az ügyek intézése közvetlenül vagy közvetve a tagegyházak összességének akaratára épüljön. A beválasztott vagy kinevezett személyek bármilyen jellegű kérdésben csak megbízásuknak megfelelően járhatnak el. A választott vagy küldött tisztségviselők visszahívhatók.

A SZET szervezeti felépítését tekintve a legmagasabb választott testülete a Plenáris Tanács. Általában a tagegyházakat érintő elvi kérdésekben dönt. Az irányító

feladatokat az Elnöki Tanács határozza meg. Tagjai a tagegyházak elnökségei. A SZET Elnökség vezetője az Elnök, aki képviseli a tagegyházakat, a Szabadegyházak Tanácsát az állami és társadalmi szervek, a hazai és külföldi egyházak előtt. A szervezeti felépítést, a legfontosabb hatásköröket a 3.számú melléklet mutatja be.

A Szabadegyházak Tanácsán belül három intézmény működik. A Titkárság végzi a vezető szervek, intézmények és bizottságok ügyviteli munkáját. A SZET kiadványainak formalmazását.

A SZET Lelkészképző Szeminárium feladata, hogy az önálló lelkészképző intézettel nem rendelkező tagegyházak lelkészi szolgálatra készülő tagjait kiképezze /csak a baptistáknak van önálló teológiai szemináriumuk/. He-lyes felismerésnek tartjuk, hogy a kisegyházak gyülekezeteinek vezetése is képzett lelkészekre legyen bízva. A teológiailag is képzett lelkész többsége ugyanis felismeri a társadalmi körülményekben bekövetkezett változást és ennek szellemében alakítja a tradíciókhoz ragaszkodó gyülekezeti életet.

A SZET Nyugdíjpénztár foglalkozik a tagegyházak lelkipásztorainak, alkalmazottainak öregségi és rokkantsági nyugdíjával. A nyugdíjazás rendje alkalmazkodik az ide vonatkozó állami rendelkezésekhez.

A tevékenység részterületeit a Plenáris Tanács által választott állandó bizottságok - számvizsgáló, külügyi, tanulmányi - gondozzák. Tervező, előkészítő munkát végeznek, tanácsaikkal segítik az elnökség munkáját.

III.

JEHOVA TANUI SZEKTA

Mint azt már korábban kifejtettem, mai egyházpolitikai gyakorlatunkban csak azokat a vallási közösségeket nevezzük szektáknak, amelyek a törvényes renddel szembe helyezkedve, illegális körülmények között folytatják hitéleti tevékenységüket. Nem találják meg helyüket a társadalomban, tevékenységük törvénytörő. Hazánkban az egyetlen jelentős illegális közösség a Jehova Tanui vallási csoportosulás működik. Működését az állam nem ismeri el.

A Jehova Tanui szektát lényegében nem sorolhatjuk az evangéliumi kisegyházak közé. A közvéleményre, a társadalom szerteágazó de szűk rétegére való reakciós hatása miatt indokolt tevékenységük megismerése. Aktiv, gyakran erőszakos missziós tevékenységük irritálja a lakosságot. A vallásszabadság jegyében térítenek. Tudatlan, sok esetben tragikus körülmények közé jutó embereket tévesztenek meg. Gondtalan és biztos tulvilági életet ígérve szembe állítják tagjaikat a társadalommal, elfordítják őket a kulturális élettől.

Keletkezése, magyarországi elterjedése

A szekta alapítója egy amerikai kereskedő Charles Tace Russel /1852-1916/ volt. Kálvini tanításon nevelkedett, már 19 éves korában kapcsolatba került az adventista mozgalommal. Russel sajátosan kezdte tanulmányozni a Bibliát. Szerinte a Bibliával minden megmagyarázható, így a világ vége is.

A mozgalom a századforduló idején lépte túl az Egyesült Államok határait. Ezt elsősorban prédikációs körutjai segítették elő, valamint az Amerikában élő nemzetiségiek jehovistává lett tagjainak hazatelepedése /Anglia, Németország, Ausztria, Skandináv országok, Magyarország 1903-1906/.

A szekta tagjainak visszaemlékezései szerint Dobó József zalaudvari lakos 1910-ben hozta Magyarországra a szekta tanait. A magyar nyelvű Őrtorony /a szekta lapja/ első évfolyama 1913-ban jelent meg. 1920-ban Kolozsvár lesz a magyarországi jehovák központja. Vezetőjük Faluvégi Dénes tanító. Az 1920-as években a mozgalom kispolgári, majd később a gazdasági válság időszakában már inkább népi /bányászok, parasztok/ jellege bontakozik ki. Főként a Tisza mentén és a Nyírségben terjed a mozgalom.

Megyénkben már a 30-as években megjelennek. Illegálitásuk miatt igen nehéz nyomon követni terjedésüket. Jelenlétüket egy-egy elítélés, gyülekezési joggal való visszaélés jelzi.

Mint a társadalomra nézve veszélyes antimilitarista szektát, 1939. december 13-án belügyminiszteri rendelettel betiltották. Így a szekta illegalitásba vonult. A szervezet irányítása, propaganda anyaggal való ellátása külföldről történt.

A felszabadulás a szekta számára is szabad vallásgyakorlási lehetőséget biztosított. 1946-48. között jelentős fellendülés következett be a szekta életében. 1956-tól államellenes, felforgató magatartásuk következtében ismét illegalitásba kényszerültek. Jelenleg is így tevékenykednek, megőrizve az államrenddel, minden vallási felekezettel szembeni magatartásukat.

Csongrád megye szinte valamennyi településén találhatunk szektatagot. A szektához való tartozás elsősorban családon belül, a családtagok bevonásával terjed. Különösen "fertőzött" terület Szeged és a volt szegedi tanyavilág Mórahalom, Üllés, Ásotthalom, Makó, Hódmezővásárhely, Szentés és e városok környéke. A munkahelyek közül a MÁV, a szegedi Kenderfonó, Ruhagyár, DÉL-ÉP, Posta és az IKV az, ahol a jehovisták az adott

munkahelyen is csoportot alkotnak.

A Jehova Tanuinak tanítása

A Jehova Tanui eltérnek minden más vallási felekezettől abban, hogy nincs rendszerezett tanításuk. Egyes hittételeik, illetve Bibliamagyarázási elveik történelmük során többször megváltoztak.

A Bibliáról alkotott felfogásuk eltér valamennyi egyház tanításától. Egy különös ellentmondással találkozunk.

A vallási tanítás kiinduló pontja, alapja a Biblia, ugyanakkor a szekta tagadja a Szentírás feltétlen tekintélyét. Russel erről a következőket mondja: "A Biblia olyan mint egy öreg hegedű, amelyen mindenféle hangot el lehet játszani." /20/ Lényegében ez történik. Így a Szentírás inspirálta sajátos tanításhoz alakítják a Bibliát. Ezért durva hamisításoktól sem riadnak vissza.

A Jehova Tanui nem hisznek a Szentháromságban. A Szentháromság tanát Biblia ellenesnek, az ördög találmányának mondják. Tagadják Krisztus Isten voltát és a lélek halhatatlanságát.

A keresztény tanítás egyik alaptétele a megváltás. A jehovisták ezt is sajátosan magyarázzák. Nem ismerik el a

bűn mindenre és mindenkire való hatását. A megváltás lényegét csupán egy tan elfogadásában és követésében látják.

Tanításuk középpontjában egyrészt a világ végéről való prófétálás, az armagedoni csata, másrészt a világ ujja-teremtése áll.

A világ vége meghatározásához ismét a Bibliát használják fel. A Biblia számukra most "rejtvény- és számítási könyv." A többféle "világvég" prognózisból lássunk egyet: a tanítás szerint az első emberpár megteremtése Krisztus előtt 4024 őszén történt. Isten hétszeresen büntette meg Izraelt /3.Moz. 26,18/. A hétszeres szó hét időszakot jelent. Egy időszak, egy prófétai év vagyis 360 nap. Egy prófétai nap egyenlő egy földi évvel. A hétszer 360 év, 2520 földi évnek felel meg. Ez a 2520 év a pogány világ korszaka, mely Dávid királytól származó királyok uralkodásának végével kezdődik. Ekkor vonult be Nabukodonozor Jeruzsálembe, ez az időpont i.e. 607. /Legújabb történelmi kutatások szerint, ez az időpont i.e. 605-604-ben volt./ Ha az i.e. 607-hez hozzáadjuk a 2520 évet, eredményül 1914 őszét kapjuk. A tanítás szerint Krisztus a mennyei seregek élén ekkor vivja meg az armagedoni csatát, melyben minden sátáni hatalmat - a világít és egyházit - megsemmisít. Ekkor veszi kezdetét itt a földön az ezeréves békeország.

Ezt az országot a földi élet realitásai között képze-
lik el. Ugy gondolják, hogy a földön már felhalmozott
értékek akkor majd a "kiválasztottak" jólétét fogják
szolgálni.

Ebben a dicsőséges országban a kiválasztottakból álló
"mennyei osztály" - az elsőnek feltámadt 144 ezer
"tanu" - fog uralkodni a többi feltámadott felett, kik-
nek még egy lehetőségük maradt a megtérésre. Az ezer-
éves, dicsőséges korszakot követi a végítélet, amikor
Isten az ellenszegülőket örökre megsemmisíti.

Etikájuk alapja a társadalom rendjétől való elfordulás,
a társadalom szervezettségével való szembeszállás. Há-
tat fordítanak a világnak, politikai semlegességet tanu-
sítanak. A világi törvények és Jehova tilalmai közötti
ellentéteket minden esetben az utóbbi javára döntenek el.
Ellenállnak a világ "csábításainak", ezért kultúra- és
tudomány ellenesek. Csak a vallásuknak megfelelő vagy
a vezetők által oktatónak ítélt könyvet olvashatnak,
ilyen értelemben hallgathatnak rádiót, nézhetnek fil-
met. Egyes csoportok csak a lelki paráznaságot tartják
bűnnek. Az erkölcsi normákat is csak a szekta érdekei-
nek megfelelően fogadják el.

Az államhoz való viszonyukra is a szembenállás jellem-
ző. Mindenféle földi államot a sátán eszközének, a sá-
táni világuralom hordozójának tartanak. Ezért a földi
hatalmasságoknak vagy állami törvényeknek engedelmes-

kedni bűn. Véleményük szerint az állami, társadalmi és egyházi életben az antikrisztus uralkodik. Az állam és egyházak képviselői a sátán megbízottai.

Az állami törvények tagadásából következik, hogy fiataljaiknak tiltják a fegyverfogást, a katonai szolgálatot. Ez a fegyverfogási tilalom egészen más teológiai bázisból ered, mint a nazarénusok hasonló gyakorlatok. A Jehova Tanui nem a katonai szolgálat ellen, hanem az államhatalom, az alkotmány ellen lépnek fel. Ezért ők nem a "ne ölj" parancsolatra hivatkoznak, hanem arra, hogy mindennemű katonai szolgálat a sátán erejét támogatja.

A II. világháborút megelőző évektől a fokozódó vallásgyakorlási tilalom következtében egyre nagyobb hangsúlyt kap a mártírság gondolata. Állítják, hogy "Jehova Tanui az a nép, melyet az összes nemzetek kormányai és a világ összes vallásszervezetei megtagadnak."/21/ A szektához való tartozás biztos jele, bizonyos mércéje, hogy a Jehova tanuja mennyit szenvedett tanúságtételéért.

Istentiszteletük eltér minden más egyháztól és vallásos közösségtől. Nem a személyes áhitat célja, hanem a tanulás, felkészülés a hittérítésre. Összejövétele-

iknek egyetlen célja a szekta irodalmának módszeres, kérdésekkel felbontott feldolgozása. Az éneklés jelentéktelen szerepet foglal el az összejöveteleiken. A keresztséget felnőtt korban, bemerítés formájában gyakorolják. A bemerítés a tagság jelképe, a szektához való tartozást jelenti.

Az urvacsorát ma már csak emlékvacsorának tartják. Az urvacsora csak a "mennyei osztály" tagjainak osztható ki. Tanításuk szerint a 144.000 fő 1931-ben betelt, az azóta megtértek nem vehetnek urvacsorát. A páska ünnepén /husvétkor/ megterítik az asztalt, kovásztalan kenyeret és vörösbort helyeznek el rajta, de nem fogyasztják el.

A hitélet egyetlen mércéje, a hittedjesztő teljesítmény. /Az uttörő hirnökök havi 150 órát fordítanak agitációs munkára./

A szekta szervezetének legfontosabb célja, hogy a tagok "harcszerűen végzett szolgálatot" teljesítsenek. Buzgolkodásuk az igazság kizárólagosságának tudatából származik, munkájuk sokszor agresszivitással is párosul. Gyakran alkalmazzák a megtévesztés módszerét.

Általánosan elterjedt téritési módszerük a következő: legtöbbször ketten /egy idős és egy fiatal/ házalnak. Ahol beengedik őket, elmondanak egy betanult bibliai

idézetből és az ehhez illesztett magyarázó szövegből összeállított propagandabeszédet. Ezeket szóról szóra betanulják. Készséggel otthagyják "tanulmányozásra" az erre a célra összeállított propaganda anyagot. Ott, ahol érdeklődést tanusítanak ugynevezett utólatogatásra átadják a terepet a képzetebb térítő szolgáknak, akik nyomban hozzákezdenek a taggá történő beépítéshez, a térítő munkára való kiképzéshez.

A Jehova Tanui szekta szervezete

Hazánkban a szekta illegalitásban, a konspirációs szabályok betartása mellett működik. Éppen ezért igen nehéz feltárni szervezeti rendszerüket. Igen gyakori, hogy a szomszédos csoportok sem ismerik egymást. A vezetők csak az összekötőkön /"hírszolgákon"/ keresztül tartják a kapcsolatot egymással, ill. az illegálisan működő országos központtal. A jelenlegi magyarországi helyzet szinte áttekinthetetlen. Valószínű, hogy a csoportok közvetlenül és közvetve külföldről kapják az irányítást.

A szekta központja New York elővárosában, Brooklinban van. A központi igazgatóság élén az elnök áll, aki mellett egy hét tagu direktórium kormányoz. Egy 40 tagu tanácsadó bizottság egészíti ki a központi vezetőséget. Ők határozzák meg a legújabb tanításokat éppugy, mint

mindennemű szervezeti kérdést. Az egész szervezet egy jól organizált részvénytársasághoz hasonlít.

A szekta alapvető sejtjei a csoportok. Ezek lényegében nem istentiszteleti, hanem tanulmányi közösségek. Céljuk, a központ által kiadott tanulmányok, bibliai idézetek pontos megtanulása és feldolgozása. Helyi kérdésekben három fős bizottság dönt. Tagjai: csoportszolga, segéd csoportszolga, utószolga.

A központ a különböző szolgálatokra a következő tisztségviselőket, szolgákat nevezi ki:

csoportszolga - a helyi csoport vezetője

segéd csoportszolga - a vezető helyettese

utószolga - a már egyszer meglátogatottak utólátogatását szervezi és irányítja

uttörő szolga - az új missziós terület, több csoport felelős vezetője

kihirdető szolga - a csoport propaganda felelőse

raktár szolga - a propaganda anyag, irodalmi termékek megőrzője

iskolai szolga - a tanulmányi ügyek intézője

A tagokat hirnököknek nevezik, ezzel is kifejezésre juttatják, hogy a legfőbb cél tanaik terjesztése. A csoporton belül vannak még különleges feladattal megbízott

hirnökök. Az uttörő hirnökök önként vállalják, hogy havonta 150-175 órát fordítanak agitációs munkára. Általában a csoport képzetten tagjaiból kerülnek ki, rendszerint az Őrtorony "Gileád" Bibliaiskolát is elvégzik. A hirnökök közül kerülnek ki a testvérek szolgálói. Ők tulajdonképpen a csoportok összekötői. Tájékoztatják a központot, értesítik a csoportszolgákat az Őrtorony Társaság parancsairól.

Feladatunk a szekta befolyásának csökkentésére

Mint láttuk a Jehova Tanui szervezete szélsőséges helyet foglal el a keresztény vallásfelekezetek körében. A velük való politikai foglalkozás érdekében röviden foglalkozunk össze tanításuk, életvitelük lényegét.

Különleges Bibliaszemléletükről, társadalmi nihilizmusukról, tolakodó hittedjesztő módszerükről hamar felismerhetjük őket. Centrálisan szervezett, illegalitás-ban is jól működő, a mártíromság lehetőségét kereső szektáról van szó. Harcot hirdetnek az államhatalom minden szervezete, a kultúra és az összes vallásfelekezet ellen. Különösen erősen jelentkezik a katonai szolgálát megtagadása. Jellemző rájuk a szektás, tudományoskodó, legtöbbször minden vallásos és tudományos alapot nélkülöző történelem- és Bibliamagyarázat.

Legalapvetőbb stratégiai szempont szervezettségük megosztása. A családi közösségek fiataljai ma már egyre nehezebben vállalják a mártir életmódot. A kulturált életmód, katonai szolgálat elfogadása, a közéletbe, szórakozásba való bekapcsolódás megosztja soraikat.

Minden velük szemben fogantatosított adminisztratív intézkedés alaposan összehangolt politikai munkát igényel. Az intézkedések nem erősíthetik mártiriomságukat.

Elsősorban a munkahelyi, lakóhelyi szervezetek közösségformáló erejét kell felhasználni a közéletbe való bevonás, a kulturális igények felkeltésére. Külön gondot kell fordítani a sorköteles fiatalok politikai meggyőzésére. A felvilágosító munkába célszerű bevonni a különböző egyházakat, hiszen a szekta a vallásos emberek közül toborozza tagjait. Az egyházak védjék meg híveiket a szélsőséges tanítástól.

Végezetül egy igen fontos szabály az, hogy semmiképpen ne kezdeményezzünk vitát, ne törekedjünk arra, hogy "megtérítsük" őket. Ez csak vallásos gőgjüket növelné. A velük való vita csak "kedvenc tévedéseikhez" való ragaszkodásukat növelné. A begyakorolt, sokszor verbálisan megtanult idézetek és magyarázatok egyébként sem alkalmasak logikus érvelésre.

1.számú melléklet

HAZAI KERESZTÉNY EGYHÁZAK

KATOLIKUS

Római Katolikus Egyház

Görög Katolikus Egyház

ORTODOX /GÖRÖGKELETI, PRAVOSZLÁV/

Magyar Ortodox Adminisztratura

Budai Görögkeleti Szerb Püspökség

Magyarországi Román Ortodox Egyház

Bolgár Ortodox Egyház

PROTESTÁNS EGYHÁZAK

Református Egyház

Evangélikus Egyház

Unitárius Egyház

Evangéliumi Szabadegyházak

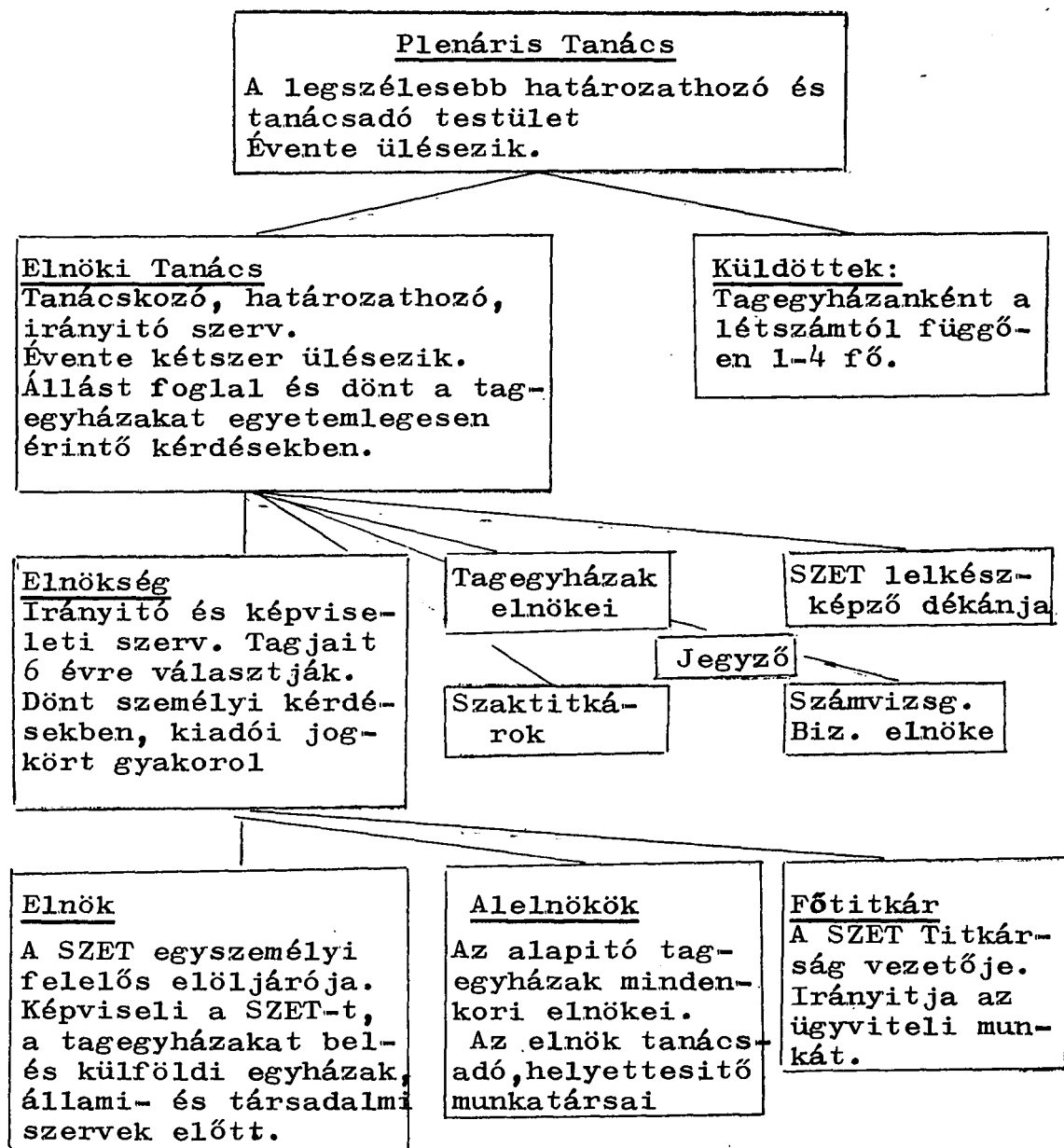
- H.N. Adventista Egyház
- Baptista Egyház
- Élő Isten Gyülekezet
- Evangéliumi Pünkösdi Közösség
- Isten Egyháza
- Keresztény Testvérgyülekezet
- Metodista Egyház
- Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség
- K.H. Nazarénus Gyülekezet
- Óskeresztény Felekezet
- Szabad Keresztén Gyülekezet

2.számú melléklet

Egyház, gyülekezet	keletkezés		magyarországi megjelenése
	helye	ideje	
K.H.Nazarénus Gy.	Svájc	1832.	1839.
Baptista Egyház	Hollandia	1609.	1846.
H.N.Adventista E.	USA	1844.	1895.
Metodista Egyház	Anglia	1738.	1901.
Isten Egyháza	USA	1890.	1907.
Ev.Pünkösdi Közösség	USA	1904.	1920.
Szabadkeresztény Gy.	Magyaró.	1926.	1926.
Élő Isten Gy.	USA	1920.	1930.
Őskeresztény Felek.	Wales	1904.	1946.
Evangéliumi Testvérk.	Magyaró.	1981.	1981.

3.számú melléklet

Szabadegyházak Tanácsa szervezete

F O R R Á S O K

Idézett irodalom

1. Marx-Engels-Lenin: A vallásról. Kossuth. 1975. 472.
2. Magyar értelmező kéziszótár
3. Engels: L. Feuerbach és a klasszikus német filozófia vége.
Marx-Engels-Lenin: A vallásról. Kossuth. 1975.
331.
4. Csikvári Antal: Csongrád Vármegye /vármegyei szociológiai. Budapest. 1938. 79.
5. Dr. Szigeti Jenő: "Ti pedig mindnyájan testvérek vagytok" Budapest. 1978. 58. /doktori disszertáció/
6. u.o.: 61.
7. u.o.: 63.
8. Beszámoló az atyafiságos gyűlésről. 1952. aug. 20.
Szeged. Szegedi gyülekezet iratai
9. Baptista Egyház Alkotmánya. Budapest. 1974. 91.
10. u.o. 93.
11. Metodista Egyház Hitelveinek és történetének kézikönyve. Budapest. 1963. 20.
12. Evangéliumi Pünkösdi Közösség szervezeti szabályzata
1. 01.02. §.
13. 1895. évi 43. törvénycikk. 1. §.
14. Magyar Népköztársaság Alkotmánya. 54. §. 1. bek.

15. Miklós Imre államtitkár felszólalása

Az állam és az egyház közötti egyezmény 25.évfordulóján tartott jubileumi megemlékezés dokumentumai. Budapest. 1973. 35.

16. Kádár Imre: Egyház az idők viharában. Budapest. 1975. 151.

17. Vallástörténeti kislexikon Budapest. 1971. 91.

18. Szabadegyházak Tanácsa Szervezeti Szabályzata. 1.§.

19. u.o.: 3.§.

20. Palotai-Szigeti: Tévedések útján. Budapest. 1977. 36.

21. u.o.: 46.

Dokumentumok

1. MSZMP Politikai Bizottság 1958. júniusi határozata az egyházpolitikai helyzetről, a vallásos ideológiai helyzetről, és a további feladatokról.

2. MSZMP Politikai Bizottság 1973. dec. 4-i határozata az egyházpolitikai helyzetről, a vallásos ideológiai befolyásról, és a további feladatokról.

3. MSZMP Központi Bizottság X-XI-XII. kongresszusának beszámolója. Társadalmi viszonyok fejlődése, szövetségi politikánk.

4. Az egyházi reakció helyzete, tevékenysége
ÁEH tanulmányi anyag. Budapest. 1978.

5. A Magyarországi Baptista Egyház Alapokmányai.
6. H.N. Adventista Egyház Szervezeti Szabályzata.
7. Az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Szervezeti Szabályzata
8. K.H. Nazarénus Egyház Szervezeti Szabályzata
9. Szabadkeresztény Gyülekezet Szervezeti Szabályzata
10. Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség Szervezeti Szabályzata
11. A Metodista Egyház hitelveinek és történelmének kézikönyve
12. Magyarországi Szabadegyházak Tanácsa Szervezeti Szabályzata
13. H.N. Adventista Egyház elismerésének 20. évfordulója Jubileumi megemlékezés dokumentumai. Budapest. 1977.
14. Az állam és az egyház közötti egyezmény 25. évfordulóján tartott jubileumi megemlékezés dokumentumai. Budapest. 1973.
16. SZET tagegyházi konfesszionális hűsége és ökumenikus elkötelezettsége. Budapest. 1977.

Irodalom

1. Aczél György: Szocialista állam és az egyházak Magyarországon. Világosság 1976. No. 10.
2. Bajusz Ferenc: Az ökumenikus mozgalom története és mai problémái. Budapest. 1977. /Teológiai jegyzet/

3. Bevezetés a valláskritikába. Budapest 1977.
MSZMP Pest megyei Bizottság
4. Biblia: A Magyar Bibliatanács megbízásából kiadta a
Ref. Zsinati Iroda. Budapest. 1978.
5. Z.J.Czarnecki: A marxista valláselmélet genezise.
Kossuth 1975.
6. Csizmadia Andor: A magyar állam és az egyházak jogi
kapcsolatainak kialakulása és gyakorlata a
Horthy-korszakban. Akadémia Kiadó. 1966.
7. Csizmadia Andor: Egyházügyi Igazgatás. Budapest.
1979. /Jegyzet/
8. Csongrád Vármegye /Csikvári Antal/ Vármegyei szocio-
lógiai
9. Erdélyi László: Történelmünk tanulságai.
Lelkésztájékoztató. 1980. No. 4.
10. Földi Pál: Egyházpolitika és valláskritika. Kossuth.
1975.
11. Filozófia és vallás Kossuth 1977.
12. Garth Lean: A tűzből kikapott üszök.
Magyarországi Metodista Egyház. 1981.
13. Gecse Gusztáv: Vallástörténet. Kossuth. 1980.
14. Gecse Gusztáv: Bibliai történetek. Kossuth. 1981.
15. Gecse Gusztáv: Bibliai Kislexikon. Kossuth. 1978.
16. Gecse Gusztáv: Történelem és kereszténység. Magvető
1977.
17. Gecse Gusztáv: Vallástörténeti kislexikon. 1971.

18. Gecse Gusztáv: Kérdések a vallásról. Móra. 1975.
19. Gergely Jenő: A politikai katolicizmus Magyarországon.
Kossuth. 1977.
20. Horváth Pál: Vallásosság, vallástalanság, világnézeti
nevelés. Propagandista 1982. No.1.
21. Kardos László: Egyházi és vallásos élet egy mai falu-
ban. Kossuth. 1969.
22. Kereszténység és közösség Teológiai kis könyvtár
Róma 1981.
23. Kyseli: A modern ember és a vallás. Kossuth. 1965.
24. Korok, vallások, istenek. Abrogio Domini. Gondolat.
1961.
25. Kónya István: Teizmus, antiteizmus, ateizmus.
Világosság. 1981. No. 10.
26. Kovács Csilla: Válogatás: Kádár János az MSZMP első
titkára beszédeiből, írásaiból a szövet-
ségi politikáról, az állam és az egyház
viszonyáról, valamint a marxista ideoló-
giai nevelésről.
Budapest. 1980.
27. Lukács József: Szövetség, világnézeti vita, dialógus.
Világosság. 1981. No.4.
28. Lukács József: Marxisták és hívők negyed évszázad
változásainak tükrében
Társadalmi szemle 1982.No.3.
29. Lukács József: Istent mondani az emberre
Magvető. 1973.

30. Lukács József: Egyházak és vallásosság a szocialista Magyarországon
Kossuth. 1979.
31. Miklós Imre: Új típusú kapcsolatok
Világosság. 1977. No.1.
32. Miklós Imre: Állam és egyház viszonya
Propagandista. 1982. No.1.
33. Miklós Imre: Az egyházpolitika mai kérdéseiről.
Népszabadság 1982.febr.20. /interju/
34. Marx-Engels-Lenin: A vallásról. Kossuth 1975.
35. Palotai-Szigeti: Tévedések útján
SZRT. Budapest. 1977.
36. Pór József: Századunk és a protestantizmus
Kossuth. 1981.
37. Szeremlei Sámuel: Hódmezővásárhelyi ref. egyház története
Hódmezővásárhely. 1927.
38. Szigeti Jenő: Magyarországi szabadegyházi közösségek keletkezése és a protestáns egyházak
Teológiai szemle 1976. No. 3-4.
39. Szigeti Jenő: Pütkösdi mozgalom kialakulása és ökumenikus kapcsolatokról
Teológiai szemle. 1981. No.4.
40. Szigeti Jenő: "... Ti pedig mindnyájan testvérek vagytok"
Doktori disszertáció. Budapest. 1978.

41. Szilvási József: Karizmatikus mozgalmak adventista
értelmezése
Lelkésztájékoztató. 1981. No.2.
42. Tomka Miklós: A szekularizáció mérlege
Valóság. 1979. No.7.
43. Tomka Miklós: A vallásosság, nem vallásosság típusai.
Világosság. 1981. No.1.
44. Turai-Nyiri-Borberitz: Filozófia
Szt.István Társulat. 1981.
45. Vallás és az egyházak a szocialista Magyarországon
TIT fil. közlemények. 1980.
46. Valláskritika - MSZMP Marxista-Leninista Esti Egyetem
szakosító tagozat. /Jegyzet/
Kossuth. 1970-1971.
47. Valláskritika és egyházpolitikai tanfolyam /Jegyzet/
Szombathely. 1976.